JURNALUL®

S.F.

Nr. 52 Săptămînal de science-fiction ■ 16 pagini ■ 100 lei

Jacques Bergier
Petrică Sîrbu
Richard Matheson

Mihai Hăulică
Gerald Jonas
Pompilian Tofilescu

Alina Popov
Nicolae Ariton

LIMITELE POSIBILULUI

- Teleportarea -

Multe din minunatele tehnologii şi formele miraculoase de viaţă imaginate în literatura şi filmul de science fiction îşi au rădăcinile în cunoştinţele noastre actuale. Dar pentru mulţi scriitori, legile naturii, aşa cum le cunoaştem astăzi, par a le da un sentiment de claustrofobie, pentru că-i împiedică să construiască cele mai dramatice şi interesante scenarii permise de gen. Dacă, de pildă, nu am putea călătorii mai repede decît viteza luminii, cum am putea coloniza Galaxia sau întemeia imperii la scara galactică? Dacă nu am avea o maşină a timpului, cum am mai putea vizita atît de firesc trecutul şi viitorul?

Faptul că într-o povestire sau într-un film apare un element major de ştiinţă imaginară, nu înseamnă că întreaga povestire este un nonsens. Foarte adesea utilizarea ei este o necesitate pentru ca autorul să poată pune în evidenţă mai bine adevărata componentă ştiinţifică a speculaţiilor sale.

Aşa cum spuneam, se consideră că există patru feluri de ştiinţă imaginară, fundamentale pentru science fiction; vitezele superluminice, antigravitaţia, călătoria în timp şi universurile alternante. Sînt concepte ce permit scriitorilor libertatea de a plasa acţiunea oriunde în timp şi spaţiu, chiar şi în lumi paralele cu a noastră în care istoria a luat un curs diferit.

Pînă relativ recent, puţini oameni de ştiinţă ar fi acordat o cît de mică credibilitate ştiinţifică acestor patru idei. În ultima vreme, însă, au fost puse în evidenţă anumite aspecte ale fizicii teoretice ce par a oferi anumite portiţe de scăpare. Legile naturii nu pot fi încălcate, dar în circumstanţe încă bizare, pot fi ocolite. Este şi cazul acestei teleporaţii atît de comune şi utilizate în serialul Star Trek. Devreme ce materia poate fi descrisă în termeni de informaţie, iar aceasta poate fi transmisă, atunci se poate teoretiza logic transferul de masă ca un transfer de informaţie. Ar fi, în consecinţă, suficient să dispunem de un dispozitiv, asemeni celui de la bordul navei Enterprise, care să ne digiteze, să ne transforme în informaţie a felului în care se structurează miliardele de miliarde de atomi ce ne compun, iar aceasta transmisă şi recompusă oriunde în univers. Este deci posibilă teleportarea, într-un viitor nu prea îndepărtat? Răspunsul pare acum afirmativ pentru că iată în ultraspecializata revistă Physical Review Letters din martie anul acesta, şase fizicieni scriu despre noua lor descoperire, fără să le tremure măcar mîna: „Am ales să numim noul fenomen, teleportaţie, termen din science fiction, ce presupune dispariţia unei persoane sau obiect în timp ce o copie identică apare în altă parte". De fapt cercetătorii fizicienii au reuşit să teleporteze doar o pereche de fotoni, mai exact o singură proprietate a acestei particule, în ciuda principiului indeterminării a lui Heisemmberg. O performanţă poate modestă în comparaţie cu spectaculoasa teleportaţie din film, dar nu mai puţin fantastică, pentru că de această dată avem de-a face cu ştiinţa reală.

Mihai BĂDESCU -

Petrică Sîrbu

1993

Poveste de iarnă

Forfotea ceva pe la geamul de la bucătărie. Putea să fie ceva de care să nu îţi fie teamă dacă era lumină afară , dar nu era.Dincolo de geamuri imaginaţia ţi-o lua razna, de parcă bezna ar fi clocit filme în stilul lui Hitchcock. Noroc că stau la etajul I.

Am dat drumul uşor la geam şi am urlat -*huoo!* Imaginîndu-mă că poate este un cîine. Cîteva clipe a amuţit chiar şi nebunul de la cealaltă scară , care avea obiceiul să vorbească noaptea de la fereastră, a amuţit parcă nevenindu-i să creadă că îl concurează cineva.Liniştea era atît de adîncă încît mi s-au zdruncinat timpanele cînd am auzit *floşc* în chiuvetă.

Na! Intrase un animal!

Peste aragaz, peste marginea mesei, ca să nu mai zic de chiuvetă atîrnau mucilagii mai ţepene ca în **Alien**.

Mă uitam la animal şi i-aş fi tras cu sete un şut în fund, dacă aş fi ştiut unde îl are.M-am scuturat de scîrbă şi mi-am zis - *o să-ţi tragă acum un scuipat , aşa cum a păţit-o Sigourney. Poate că vrea să te însămînţeze, sau poate vrea să te îmbolnăvească de hepatită.*

Am vrut să mă uit în ochii lui, să îi arăt că îi pot susţine privirea, dar nu ştiam în care anume să mă uit, fiindcă avea ochi peste tot.Parcă l-a făcut o iguană cu o caracatiţă, mi-am zis, şi aş vrea să ştiu cum aţi fi procedat voi cu o arătare ca aia, că eu am stat mai bine de zece minute gîndindu-mă ce să fac. O întîlnire de gradul trei?Dă-o-n măsa! Ce-mi trebuie mie aşa ceva în preajma sărbătorilor!

Mă uit tot mai des cu coada ochiului spre sertarul unde îmi ţin cuţitele de bucătărie. Scot cuţitele şi...

Ba nu ! Poate păţesc ca atunci cînd am vrut să tai cocoşul în cadă. Se uita al dracului în ochii mei de parcă ar fi fost scanner!

Ce să-i zic?Bine ai venit pe planeta noastră? Nu este de-a dreptul idiot. Să-i zic săru mîna?Ce mînă? Că nu are decît nişte alea lungi şi subţiri ca maţele de oaie.

Si cînd îmi tescuiam toate astea în cap, dintr-o dată mintea mi s-a luminat şi a înregistrat, următoarele cuvinte:*Frate, heşti băiat de treabă. Pupaţi-aş ochii de normator.*

De unde naiba ştia ăsta ce sînt eu? Si de ce vorbeşte aşa stricat?

- *N-am venit să vă dau jos guvernu*, aud în minte şi animalul se mişcă puţin, *şi nici să-ţi beau tuica din fregetderator.*

- Frigider, îl corectez în gînd.

- *Frigider*, consimte. *Nu vreau poblecetate.* Vreau doar schimb dă himfărmaţii.

- Ce-mi dai, îl întreb ca un grec veritabil.

- *Hasta, dacă vrei.*

Si simt cum mă înalţ din scaun şi mă proptesc cu spinarea în tavan.

- Bine, îi zic cu inima în gît, că abia scăpasem de teroarea spitalului, dă-mă jos.

❤❤❤

I-am explicat teoria lui Pitagora şi curba lui Gauss, aşa cum mă pricepeam, apoi i-am arătat o poză cu un ciclotron, i-am citit pagina 121 din Shining,apoi cîteva reţete dintr-o carte de bucate.

*Na informaţii, nenorocitule!*îmi ziceam în gînd,apoi, cînd l-am văzut că se mişcă, i-am spus speriat - *pe mine mă făceam nenorocit că nu ştiu să explic aşa cum trebule.*

Si am continuat conştiincios cu cîteva bancuri, cu regula de trei simplă, ce să mai ... Nici nu mai ştiu ce i-am spus.

Apoi a venit rîndul lui şi mi-a umplut memoria cu simboluri despre care n-aveam habar.

- *Ai priceput?* m-a întrebat.

Bineînţeles, am aprobat indignat, ce credea animalu?

❤❤❤

L-am cărat în geanta de voiaj pînă la marginea oraşului.Acolo am dat peste nişte corturi şi nişte ţigani ne-au ieşit înainte.*Boda-proste că m-ai adus pînă aici*, mi-a transmis ET.

Atunci m-am aplecat şi am tras fermoarul. A ţîşnit ca o săgeată direct pe pînza unui cort, a sfîşiat-o şi a pus-o la pămînt.

Tiganii au aplaudat şi am făcut-o şi eu , mecanic,ca un dobitoc, pentru că nava aia -ce stătea la cîţiva centimetri deasupra solului era peste închipuirea mea . Aproape că-mi dăduseră lacrimile de emoţie.

- *Ie un gagiu de treabă*, zicea bulibaşa. *Ne-a dat un calup dă ho sută de kile dă argint pentru că ne-a păgubit de un cal şi că l-am învăţat româneşte.*

- Ce cal , întreb aiurea.

- *Păi, iel a vrut să hînveţe limba cu orice chip şi a crezut că calu nu vrea să-l hînveţe şi a făcut o fentă cu o rază şi a tăiat calu .*

In timpul ăsta ET trecu direct prin pereţii navei, fără să deschidă vreo trapă , se instală în dreptul unui hublou şi ne transmise clar în minte - ***Bă , fromoasă planetă aveţi. Să moară mamal***

Apoi nava a învolburat stratul subţire de zăpadă şi a ţîşnit drept în sus. Iar în depărtare bubuiau tunurile cu carbid anunţînd sărbătorile.

PS Dacă ET ăla nu era un aşa băiat bun, l-aş fi împăiat şi l-aş fi trimis ălora de la Jurnalul SF să îl atîrne în redacţie. Pă bune!

JURNALUL ®

Editat de: INFAET

CORPORAŢIA INFAET PENTRU CULTURĂ ŞI ARTĂ

Colectivul de redacţie:

Adrian BĂNUŢĂ *(Redactor şef)*,
Număr realizat de:
Ionuţ BĂNUŢĂ, George CEAUŞU, *(Redactori)*
Marian IRIMIA *(fotoreporter)*

Adresa redacţiei:
Şos. Bucureşti-Ploieşti 25-27; sector 1,
Bucureşti tel. fax . 3.12.71.35;

File din istoria modernă a literaturii SF Anglo-Saxone

Continuînd cu istoria revistei **Amazing Stories**, am ajuns, în anul 1930, mai exact la numerele din noiembrie 1930 şi ianuarie 1931, în care au apărut episoadele romanului **The Drums of Tapakos**, a căpitanului S.P. Meek. Acest roman pare desuet în zilele noastre, dar merită atenţie datorită unor idei originale. Este vorba despre o societate ierarhizată după modelul masonic: fiecare cetăţean purtînd un costum în culorile gradului pe care îl are (bărbaţii la fel ca femeile), „fraţii" din clasele inferioare putînd fi ironizaţi de cei din clasele superioare. Un alt element original este faptul că energia cu care este alimentat oraşul secret Trojana este obţinută prin fisiunea cobaltului (alegerea fericită a acestui metal datorîndu-se evident hazardului). Romanul are şi o continuare, TROJANA (februarie-aprilie 1932), în care cititorii descoperă existenţa a două civilizaţii, trăind una deasupra celeilalte, fără nici un contact între ele. Prima din ele se trage din triburile pierdute ale lui Israel, a doua este Atlanta şi se ascunde în adîncurile pămîntului. Amîndouă se află pierdute în marea junglei braziliene pînă cînd în aceste locuri ajung 4 ofiţeri ai armatei americane cu scopul de a descoperi existenţa oraşului secret Trojana.

În octombrie 1931, în paginile revistei **Amazing Stories** începe să apară un roman semnat de Jack Williamson, **The Stone From The Green, Star**. Subiectul este destul de convenţional: Richard Smith, un om al timpurilor noastre, este absorbit în viitor de o maşină temporală inventată de savantul Midos Ken, asistat de încîntătoarea sa fiică Thon Ahrora (fericite timpurile în care planetele erau – vor fi – locuite de bătrîni şi domnişoare sumar îmbrăcate!). Smith înţelege că a fost absorbit în timp datorită unui accident în momentul în care Midos Ken experimenta posibilitatea de a procura o substanţă minerală necesară elaborării unui drog al imortalităţii. Ken spera că va găsi acest mineral în trecut, pentru că în epoca sa acesta nu se găsea decît pe planeta Steaua verde, păzită de creaturi inteligente, neumane, hotărîte să păzească respectivul mineral foarte preţios şi pentru ele. Savantul, preafrumoasa lui fiică şi Smith descoperă că eşecul experienţei se datorează intrigilor Seniorului Planetei Verzi, care se opune planurilor lui Ken şi şi-o doreşte pe Thon Ahrora în dormitorul său. După cum se observă, textul nu poate fi acuzat de prea multă originalitate, dar lectura este plăcută datorită ritmului alert al acţiunii. În timp de tînăra domnişoară este reţinută prin forţă de către Seniorul Plantei Verzi, în castelul său, Smith şi viitorul său socru, la bordul unei astronave, singura în stare de funcţionare de pe întreaga planetă, o răpesc şi urmează o urmărire ca în filmele americane, în care Seniorul privat de o astronavă în stare de funcţionare, utilizează chiar Planeta Verde.

Un ciclu faimos la vremea lui a fost ZOROMII, semnat de Neil R. Jones, debutînd cu primul episod în **Amazing Stories**, iulie 1931, intitulat **The Jameson Satellite**. Există în total aproape 20 de romane şi nuvele ce prezintă aventurile lui Pr Jameson alături de zoromi, apărute atît în **Amazing**, dar şi în **Astonishing** sau Super-Science. Un lucru curios este faptul că întreg ciclul începe cu moartea eroului principal. Pr. Jameson, în anul 1950. Profesorul le-a cerut studenţilor să-i aşeze corpul într-o rachetă pregătită să fie lansată în spaţiu, comandată automat. O dată atmosfera părăsită, aerul este eliminat din navă: „Timp de 40 de mii de secole, corpul lui Pr Jameson, conform teoriilor şi previziunior sale, rătăceşte prin spaţiu în perfectă stare de conservare. Vidul spaţiului îi protejează cadavrul şi, patru milioane de *ani mai tîrziu, cînd o expediţie venită din* Zor, îl descoperă, el se afla în aceeaşi stare ca în prima zi a morţii".

Zoromii, care întîlnesc racheta coşciug a lui Pr. Jameson, îi recuperează creierul şi îl plasează într-un corp metalic, după care îl reanimă. Aceşti zoromi au renunţat de mult la propriile lor trupuri preferînd a se „strămuta" în corpuri de roboţi. Astfel, devin nemuritori iar puterile sînt amplificate. Împreună cu ei, Pr. Jameson va parcurge întreg spaţiul, trăind aventură după aventură. Damon Knight, în lucrările critice asupra acestei opere, o considera ca fiind reprezentanta luptei eterne dintre Bine şi Rău, primul triumfînd întotdeauna. Această judecată este destul de exactă pentru cele mai multe episoade ale ciclului, dar nu este valabilă pentru toate. În **The Planet of the Double Sun**, zoromii şi Jameson explorează o planetă luminată de doi sori, unul galben, altul albastru. Este pentru prima dată cînd creierele zoromilor sînt cuprinse de un fel de nebunie care îi împinge la sinucidere. Nu este în aceste nuvele vorba despre nici un fel de Bine sau Rău, aşa cum ne arată Pr. Jameson, care descoperă în final secretul acestui fenomen. Planeta este în realitate dublă, o existenţă în care se află şi Pr. Jameson şi zoromii şi o alta, invizibilă vizitatorilor, în care soarele galben îl eclipsează pe cel albastru. În acest context există o mică interferenţă între cele două lumi, materializată printr-o specie de păsări invizibile care împing zoromii la sinucidere.

Începînd din anul 1932, absenţa lui Gernsback şi existenţa a două reviste concurente, duce la o oarecare scădere a calităţii textelor publicate, scădere care se va accentua începînd cu anul 1933. Vînzările situate la 100 de mii de exemplare în anul 1927, scad la aproape 30.000. În aceşti doi ani, pot fi remarcate doar cîteva apariţii ca: **The metal Doom**, în mai 1032, de Dr. Keller şi **The Lady Of Light**, de Jack Williamson, în septembrie.

În 1933, poate fi citat doar un scriitor britanic, John Russel Feran, cu The Intelligence Gigantic, care reia tema lui Franckestein: trei savanţi creează un om artificial, de cinci ori mai puternic ca o fiinţă normală şi quasi-nemuritor. Creaţia artificială se dovedeşte a fi însă un monstru periculos, ce ameninţă întreaga lume.

Nicolae C. ARITON ✍

(va urma)

TIPARUL EXECUTAT LA TIPOGRAFIA
INTACT
Director tehnic:
Eustaţiu BĂLAN
Reclamă, publicitate, difuzare:
Titus GUVIR – tel. 3.12.93.66
Tehnoredactare computerizată:
Antonela IVAN
Culegere: Doina PREOTU
Corectură:
Mihaela VANEA
Montaj offset:
Daniel STĂNICĂ, Mariana SEBE
Jurnalul S.F. este înscris
în Catalogul Presei la poziţia 2.128
Abonamentele se pot procura de la orice centru
RODIPET
Acest săptămînal face parte din reţeaua naţională a publicaţiilor
JURNALUL
Director:
Dan DIACONESCU
Redactor şef:
Marius TUCĂ

Richard MATHESON

Apăsaţi pe Buton

Pacheul era aşezat pe prag: o cutie cubică de carton închisă cu o simplă bandă adezivă, purtînd adresa lor în majusculele scrise de mînă: Dl şi Dna Arthur Lewis, nr. 217 E, Strada 37, New York . Norma îl culese, întoarse cheia în broască şi intră. Se lăsă noaptea.

După ce puse cotletele de miel la prăjit îşi prepară un martini cu vodcă şi se aşeză pentru a desface pachetul.

Găsi în el o telecomandă cu buton prinsă pe o cutiuţă din plastic. Un capac de sticlă proteja butonul. Norma încercă să-l scoată, dar era bine prins. Răsuci cutia şi văzu o foaie de hîrtie îndoită, prinsă cu scoci pe fundul casetei. Citi următoarele:

„Dl Steward se va prezenta la dumneavoastră în această seară la orele douăzeci".

Norma aşeză cutia lîngă ea pe canapea.

Îşi savură martini cu vodcă şi reciti surîzînd fraza dactilografiată.

Puţin mai tîrziu se întoarse în bucătărie pentru a curăţa salata.

La ora opt fix, soneria de la uşă ţîrîi.

– Răspund eu! zise Norma.

Arthur era instalat cu o carte în camera de zi.

În prag se afla un bărbat de statură mică.

Îşi scoase pălăria.

– Doamna Lewis? întrebă el politicos.

– Chiar eu.

– Sînt domnul Steward.

– A! bine... Norma îşi stăpîni un surîs. Comis-voiajorul clasic, de-acum era sigură de asta.

– Aş putea intra?

– Am destule de făcut, se scuză Norma. Dar am să vă înapoiez jucăria.

Făcu stînga-mprejur.

– N-aţi vrea să ştiţi despre ce e vorba?

Norma se opri. Tonul domnului Steward fusese destul de sec.

– Nu cred că ne interesează asta, zise ea.

– Aş putea totuşi să vă dovedesc valoarea ei.

– În dolari veritabili? ripostă Norma.

Domnul Steward aprobă din cap.

– În dolari veritabili, desigur.

Norma încruntă sprîncenele. Atitudinea vizitatorului nu-i plăcea deloc.

– Ce încercaţi să vindeţi? întrebă ea.

– Absolut nimic, doamnă.

Arthur ieşi din camera de zi.

– Vreo problemă?

Domnul Steward se prezenta.

– A! da... Arthur facu un gest în direcţia camerei de zi. Surîdea.

– De fapt de ce fel de lucru e vorba?

– Explicaţiile n-or să ia mult timp, zise domnul Steward. Pot să intru?

– Dacă vreţi să vindeţi ceva...

Domnul Steward neg din cap.

– Nu vînd nimic.

Athur îşi privi soţia.

– Tu hotărăşti, zise ea.

El ezită, apoi:

– Pînă la urmă, de ce nu?

Intrară în camera de zi şi domnul Steward luă loc pe scaunul Normei. Scotoci într-unul din buzunarele sale şi scoase un plic sigilat.

– Aici se găseşte o cheie care ajută să deschideţi capacul ce protejează butonul, explică el.

Aşeză plicul lîngă scaun.

– Acest buton este în legătură cu biroul nostru.

– Cu se scop? întrebă Arthur.

– Dacă apăsaţi butonul, undeva în lume, în America sau în altă parte, o fiinţă omenească pe care nu o cunoaşteţi va muri. Ceea ce va permite să primiţi cincizeci de mii de dolari.

Norma îl privi pe omuleţ cu ochii mari. Acesta încă mai surîdea.

– Unde veţi să ajungeţi? pufni Arthur.

Domnul Steward păru stupefiat.

– Păi, de-abia v-am spus, susură el.

– Dacă e vorba de vreo glumă, nu e chiar de bun gust!

– Absolut deloc. Oferta noastră este cît se poate de serioasă.

– Dar n-are nici un sens! insistă Arthur. Vreţi să ne faceţi să credem...

– Şi mai întîi ce firmă reprezentaţi? interveni Norma.

– Regret, dar nu pot să vă spun asta, se scuză el. Totuşi vă garantez că organizaţia noastră are o importanţă mondială.

– Cred că aţi face mai bine să plecaţi de aici, declară Arthur ridicîndu-se.

– Domnul Steward îl imită.

– Cum doriţi.

– Şi să vă luaţi chestia cu buton.

– Sînteţi sigur că nu preferaţi să vă mai gîndiţi la asta o zi sau două?

Arthur luă cutia şi plicul şi le vîrî cu forţa în mîinile vizitatorului. Apoi traversă culoarul şi deschise uşa.

– Vă las cartea mea de vizită, declară domnul Steward. Lăsă cartonaşul pe gheridonul de lîngă uşă.

După ce vizitatorul ieşi, Arthur rupse cartea de vizită în două şi aruncă bucăţile pe mica mobilă.

– Bătu-l-ar Dumnezeu! blestemă el.

Norma rămăsese aşezată în camera de zi.

– De ce fel de lucru era vorba în realitate, după părerea ta?

– E exact ultima mea grijă! mîrîi el.

Ea încercă să surîdă, dar fără să reuşească.

– Nu-ţi inspiră nici o curiozitate?

El scutură din cap.

– Nici una.

De cum îşi reluă Arthur cartea, Norma se duse să termine de spălat vasele.

▼▼▼

– De ce nu mai vrei să vorbeşti despre asta? întrebă Norma.

Arthur, care se spăla pe dinţi, ridică ochii şi privi imaginea soţiei sale răsfrîntă de oglinda din baie.

– Deci nu te intrigă deloc? insistă ea.

– Mai degrabă să zicem că nu-mi place deloc.

– Da ştiu, dar... Norma îşi mai puse un bigudiu în păr. Totuşi nu te intrigă? Crezi că e vorba de o glumă? continuă ea în momentul cînd ajungeau în camera lor.

– Dacă-i glumă, e mai degrabă una sinistră.

Norma se aşeză pe pat şi îşi scoase papucii.

– Poate este vreun fel nou de sondaj de opinie.

Arthur ridică din umeri.

– Poate!

– O idee de milionar puţin ţicnit, de ce nu?

– Se poate.

– Nu ţi-ar place să ştii?

Arthur scutură capul.

– Dar, de ce?

– Pentru că este i-mo-ral, silabisi el.

Norma se strecură între cearceafuri.

– Ei bine, eu găsesc că am de ce să fiu intrigată.

Arthur stinse lumina, apoi se aplecă spre soţia sa ca s-o sărute.

– Noapte bună, dragă.

– Noapte bună. Ea îl mîngîie pe spate.

Norma închise ochii. „Cincizeci de mii de dolari", se gîndi ea.

▼▼▼

A doua zi, părăsind apartamentul, Norma văzu cartea de vizită ruptă pe gheridon. Cu un gest necugetat, bagă bucăţile în poşetă. Apoi închise uşa cu cheia şi intră cu Arhur în ascensor.

Mai tîrziu, profitînd de pauza pentru o cafea, scoase cele două jumătăţi ale cartonaşului şi le alătură. Pe cartea de vizită erau doar numele domnului Steward şi numărul său de telefon.

După prînz luă încă o dată cartea de vizită ruptă şi-o lipi cu scoci. „De ce fac asta" se întrebă ea.

Puţin înainte de ora 5 formă numărul.

– Bună ziua, articulă vocea domnului Steward.

Norma fu pe punctul de a închide, dar trecu peste asta. Îşi drese vocea.

– Sînt doamna Lewis, zise ea.

– Doamna Lewis, perfect. Domnul Steward părea tare bine dispus.

– Sînt curioasă.

– Natural, încuviinţă domnul Steward.

– Aflaţi că nu cred nici un cuvînt din ceea ce ne-aţi spus.

– Totuşi este purul adevăr, spuse domnul Steward.

– Păi... Norma înghiţi în sec. Cînd spuneaţi că cineva de pe pămînt moare, ce înţelegeaţi prin asta?

– Nimic altceva, doamnă Lewis. O fiinţă omenească, nu contează care. Şi chiar vă garantăm că nu-l cunoaşteţi. Şi de asemeni, bineînţeles, că nu veţi asista nici la moartea sa.

– În schimbul a cincizeci de mii de dolari, insistă Norma.

– Chiar aşa.

Ea rîse ironic.

– Este absurd.

– Dar asta nu înseamnă că propunerea pe care v-o facem nu este serioasă. Doriţi să vă expediez iar cutiuţa?

Norma se zbîrli.

– Pentru nimic în lume!

Puse receptorul în furcă cu un gest furios.

▼▼▼

Pachetul era acolo, aşezat aproape de prag. Norma îl văzu pe cînd ieşea din ascensor. „Ce tupeu!" se gîndi ea. Privi cutia de carton fără blîndeţe şi deschise uşa. „Nu, îşi spuse n-am să-l iau". Intră şi pregăti masa de seară.

Mai tîrziu merse cu paharul său de martini cu vodcă pînă în anticameră. Întredeschise uşa, ridică pachetul şi reveni în bucătărie unde

îl puse pe masă.

Se aşază în camera de zi, bîndu-şi cocktailul cu înghiţituri mici, privind tot timpul pe fereastră. După cîteva momente reveni în bucătărie pentru a se ocupa de cotlete. Ascunse pachetul în fundul unuia dintre dulapuri. Îşi promise să scape de el chiar a doua zi dimineaţa.

▼▼▼

– Poate că este un milionar care caută să se distreze pe socoteala oamenilor, zise ea.

– Arthur ridică ochii din farfurie.

– Chiar că nu înţeleg.

– În sfîrşit, pînă la urmă ce-ar putea să însemne asta?

– Las-o baltă, o sfătui el.

Norma mîncă în tăcere, apoi, dintr-o dată, îşi lăsă furculiţă.

– Şi dacă ar fi o ofertă serioasă?

Arthur o privi cu un aer speriat.

– Da. Dacă ar fi o ofertă serioasă?

– Să admitem. Şi ce? El nu părea să se hotărească să încheie. Ce-ai face? Ai lua iarăşi cutia aceea, ai apăsa pe buton? Ai accepta să asasinezi pe cineva?

Norma făcu o mutră dispreţuitoare.

– Oh! să asasinezi...

– Şi tu cum ai numi asta?

– Din moment ce nici nu am cunoaşte persoana? insistă Norma.

Arthur avea o figură stupefiată.

– Ai de gînd să insinuezi ceea ce cred că ghicesc?

– Şi dacă e vorba de un bătrîn ţăran chinez la cincisprezece mii de kilometrii de noi? Sau de un negru înfometat din Congo?

– Şi de ce nu un copilaş din Pennsylvania? replică Arthur. Sau o fetiţă din blocul vecin?

– Ah, uite că vezi lucrurile în negru.

– Unde vreau să ajung, Norma, este că puţin contează cine va fi ucis. O crimă rămîne o crimă.

– Şi unde vreau să jung eu, este că dacă e vorba de o fiinţă pe care n-ai văzut-o niciodată şi pe care nu o vei vedea niciodată, de o fiinţă despre care tu nici măcar nu va trebui să ştii cum a murit, ai refuza cu toate astea să apeşi pe buton?

Arthur îşi privi soţia cu un aer terorizat.

– Vrei să zici că tu ai accepta?

– Cincizeci de mii de dolari, Arthur.

– Ce vrei să...

– Cincizeci de mii de dolari, Arthur, repetă Norma. Şansa noastră ca să facem acea călătorie în Europa de care am vorbit întotdeauna.

– Norma!

– Şansa ca să avem vila noastră în împrejurimi.

– Nu, Norma. Arthur pălea. Pentru numele lui Dumnezeu. Nu!

Ea ridică din umeri.

– Hai, calmează-te. De ce să te enervezi? Nu făceam decît o presupunere.

După cină Arthur merse în camera de zi. În momentul cînd pleca de la masă, el spuse:

– Aş prefera să nu mai discutăm despre asta, dacă nu te superi.

Norma făcu un gest liniştitor.

– De acord.

▼▼▼

Se trezi mai devreme decît de obicei pentru a face clătite şi ochiuri cu şuncă pentru Arthur.

– Cu ce ocazie? întrebă el vesel.

– Cu nici o ocazie. Norma părea înţepată. Am vrut să le fac, nimic mai mult.

– Bravo, aprecie el. Sînt încîntat.

Ea îi umplu farfuria.

– Ţineam să-ţi vorbesc că nu sînt.. se întrerupse cu un gest dezamăgit.

– Nu eşti ce?

– Egoistă.

– Am pretins eu asta vreodată?

– Păi... Aseară...

Arthur rămase tăcut.

– Toată discuţia aceea în legătură cu butonul, reluă Norma. Cred că.. ei bine, că nu m-ai înţeles...

– Cum aşa? în întrebarea lui Arthur se simţea neîncrederea.

– Cred că ţi-ai imaginat... (un nou gest vag) că nu mă gîndeam decît la mine.

– Oh!

– Şi nu-i adevărat.

– Norma, eu...

– Nu-i adevărat, îţi repet. Cînd am vorbit de călătoria în Europa, de vilă...

– Norma! De ce să acorzi atîta importanţă acelei poveşti?

– Nu îi acord importanţă.

Se întrerupse ca şi cînd i-ar fi venit greu să respire, apoi:

– Încerc pur şi simplu să te fac să înţelegi că...

– Că ce?

– Că dacă mă gîndesc la acea călătorie, este pentru noi doi. Că dacă mă gîndesc la vilă, este pentru noi doi. Că dacă mă gîndesc la un apartament mai confortabil, la haine de calitate mai bune, este pentru noi doi. Şi dacă mă gîndesc la un copil, dacă trebuie să ajungem aici, este tot pentru noi doi!

– Dar toate astea, Norma, le vom avea.

– Cînd?

El o privi plin de confuzie.

– Dar tu...

– Cînd?

– Deci, tu... Arthur părea să piardă teren. Deci, tu chiar te gîndeşti...

– Eu? Eu cred că dacă oamenii propun, asta este doar în scopul unei anchete! Vor să stabilească procentajul celor care ar accepta! Prefind că cineva va muri, dar doar ca să noteze reacţiile... Culpabilitate, nelinişte, ce ştiu eu. Hai, doar nu crezi că or să ucidă într-adevăr o fiinţă omenească?

Arthur rămase tăcut. Ea îi văzu mîinile tremurînd. Trecu un moment de tăcere, apoi el se ridică şi ieşi din bucătărie.

Atunci cînd Arthur plecă la lucru, Norma era încă aşezată, cu ochii fixaţi asupra ceştii goale. „Voi întîrzia" se gîndi ea.

Ridică din umeri. Ce contează pînă la urmă? Locul unei femei este acasă şi nu într-un birou.

Pe cînd aranja vasele, lăsă brusc chiuveta, se şterse pe mîini şi scoase pachetul din dulap. Desfăcîndu-l, aşeză cutiuţa pe masă. Petrecu multă vreme privind-o înainte de a deschide plicul conţinînd cheia. Scoase capacul de sticlă. Butonul într-adevăr o fascina. „Cît de proastă pot să fiu!" se gîndi ea. „Atîta gălăgie pentru o chestie care n-are nici un sens".

Întinse mîna, puse vîrful degetului... şi apăsă. „Pentru noi doi", îşi repetă ea furioasă. Totuşi nu se putu împiedica să freamete. „Oare totuşi?"... Un frison rece o străbătu.

Un moment mai tîrziu se terminase, Ea surîse puţin ironic. Cît putea să fie de proastă! Să-ţi baţi capul pentru nişte tîmpenii!

Azvîrli cutia la pubelă şi alergă să se îmbrace pentru a pleca la serviciu.

▼▼▼

Tocmai pusese friptura pentru cină la prăjit şi îşi preparase obişnuita vodcă cu martini cînd telefonul sună. Răspunse:

– Alo?

– Doamna Lewis?

– Eu însămi.

– Aici spitalul Lenox-Hill.

Crezu că trăieşte un coşmar pe măsură ce vocea o infoma despre accidentul petrecut în metrou: înghesuială pe peron, soţul său îmbrîncit, dezechilibrat, aruncat pe şine chiar în momentul cînd sosea o garnitură de tren. Simţea cum aprobă din cap, mecanic, fără să se poată opri.

Închise.

Doar atunci îşi aminti asigurarea pe viaţă încheiată de Arthur. O primă de douăzeci şi cinci de mii de dolari, cu o clauză de dublă indemnizaţie în caz de...

– Nu! Avu impresia că-i lipseşte aerul. Se ridică clătinîndu-se, se întoarse în bucătărie.

O coroană de ghiaţă îi strîngea ţeasta pe cînd căuta cutiuţa în pubelă. Nu se vedeau nici cuie, nici şuruburi. Imposibil să înţelegi cum erau asamblate feţele. Atunci izbi cutia de marginea chiuvetei. Lovi iarăşi şi iarăşi, din ce în ce mai tare, pînă ce cutia plezni. Smulse aşchiile insensibilă la tăieturile pe care şi le făcea. Caseta nu conţinea nimic, nici un tranzistor, nici cel mai mic fir. Era goală.

Cînd telefonul sună, Norma se sufocă precum cineva care se îneacă. Se împletici pînă în camera de zi. Înşfăcă receptorul.

– Doamna Lewis? articulă dulce domnul Steward.

Oare era vocea ei înseşi care urla astfel? Nu, imposibil!

– Îmi spuseseţi că nu voi cunoaşte persoana care trebuie să moară!

– Dar, dragă doamnă, obiectă domnul Steward, chiar credeţi că vă cunoşteaţi soţul?

Traducere de

Florin PÎTEA

Jacques BERGIER

Noile frontiere ale posibilului

(urmare din numărul 51)

V. Imposibil datorită excesului de dificultate.

Aici este evident că frontiera se mişcă. Există obiective asupra cărora toată lumea e de acord, vindecarea cancerului, de exemplu, sau un mijloc eficient de apărare contra bombei atomice. Dar nu toţi le văd la fel de repede realizabile, iar pesimiştii, deloc. Îm cîmpul imposibilului, prin exces de dificultate, extinderea frontierelor posibilului diferă de la o ştiinţă la alta:

În matematică, cînd o expresie este discutabilă, problema pusă de ea se consideră rezolvată în unul din cazurile:

a) s-a demonstrat că expresia e adevărată; b) s-a demonstrat că expresia e falsă; c) s-a demonstrat că expresia nu e nici adevărată nici falsă, ci e neverificabilă, adică nu se va putea şti niciodată dacă e adevărată sau falsă. Dar atunci cînd asupra unei probleme nu a fost efectuată încă o demonstraţie (concludentă), toate părerile sînt admisibile şi, mai ales, părea că e prea compelxă şi că deci nu se va reuşi niciodată darea unuia din cele trei răspunsuri care-i satisfac pe matematicieni: a) adevărat; b) fals; c) neverificabil.

În fizică şi în chimie, dificultatea unei probleme (pusă, în acest caz, nu de om, ca în matematică, ci de natură) poate fi eliminată în mai multe feluri:

(1) se poate demonstra că e vorba de o falsă problemă, că obiectul de studiu există, de fapt, numai în mintea cercetătorilor. Este cazul **eterului,** care pare să fi fost pentru totdeauna infirmat de către fizică.

(2) se pot realiza experienţe care să demonstreze că problema pusă nu era prea dificilă, şi că, în realitate, a fost deja rezolvată. Este cazul transmutării elementelor chimice, care a fost efectiv realizată şi deci nu mai poate fi definită ca extrem de dificilă. Dar putem spune că totuşi e prea dificilă cînd nu se dispune de anumite mijloace şi că, în consecinţă, alchimiştii nu au rezolvat-o niciodată. (Eu sînt de părere contrară, dar nu e loc aici pentru o asemenea discuţie.)

(3) chiar fără a fi realizat experienţe, calcule efectuate cu ajutorul computerului pot defini problema, fie şi în cazul în care nu se ştie exact din ce parte trebuie ea înfruntată.

(4) problema poate fi prea dificilă dacă se înfruntă cu anumite mijloace, dar e absolut rezolvabilă cu altele. În general, tocmai acesta e sectorul în care frontierele posibilului se deplasează. Este absolut imposibil să strigăm atît de tare încît să fim auziţi de pe celălalt mal al Atlanticului, dar nimic nu e mai uşor decît să ascultăm o transmisiune pe unde scurte, făcută din New York. Tot aşa, e dificil să se construiască un avion care să se deplaseze bătînd din aripi, ca o pasăre: au fost făcute tentative, dar nici un aparat de acest fel nu a reuşit vreodată să decoleze, sau pioloţii au sfîrşit zdrobiţi. Asta nu ne împiedică, însă deloc să cumpărăm un bilet de avion, pentru a zbura unde ne place. Dar mijloacele folosite sînt diferite.

Tocmai prin ascuţirea inteligenţei se împing adesea frontierele posibilului. Bariera nu e doborîtă, ci, ocolită. Deci, excluzînd violările formale ale celui de-al doilea principiu al termodinamicii, putem spune că pentru: chimie fizică şi tehnicile derivate din ele, nu există propiu-zis probleme insolubile, ci numai probleme foarte grele.

Dar, în ceea ce priveşte tehnica, trebuie să ţinem cont şi de problema costurilor. Căci e uşor să se obţină apă potabilă din apă de mare, dar

Gerald JONAS

Auto-distrugerea de 2.000 $

Odată ca niciodată, povestitorii perpetuau istoriile tribului memorîndu-le. Prin inventarea cărţilor, memoria a devenit mai puţin importantă; dacă uitai ceva, puteai căuta în bibliotecă. După aceea a apărut calculatorul; ca să ai acces la memoria lui electronică, trebuia să ţii minte doar pe care tastă anume să apeşi. Acum, evoluţia respectivă a parcurs un ciclu întreg, ajungînd la o poveste-pe-dischetă care se auto-distruge chiar în timp ce este citită, lăsînd în urmă numai amintirea cuvintelor, scurtă vreme întrevăzute pe ecran.

Autorul textului ce se auto-distruge este William Gibson, al cărui roman apărut în 1984, Neuromancer (Neuromantul), a dat naştere termenilor „„ciberpunk" şi „ciberspaţiu". Ciberpunkul este science fiction cu atitudine; el imagi nează un viitor în care oamenii folosesc ultimele noutăţi tehnologice pentru a face lucruri din cele mai neplăcute. Eroii lui Gibson, care petrec cea mai mare parte a vieţii cuplaţi în mod literal la calculatoare, interpretează fluxurile electronice de date ca stimuli senzoriali; ei trăiesc într-o „halucinaţie consensuală", pe care Gibson a numit-o ciberspaţiu.

Ambivalenţa sa în raport cu brava lume nouă a viitorului este exemplificată în cartea creată împreună cu pictorul Dennis Ashbaugh şi editorul Kevin Begos, Jr. Întregul proiect – intitulat Agrippa (A Book of the Dead) – Agripa (O Carte a Morţilor) – are rolul de a ataca noţiunile convenţionale despre cărţi şi artă, simultan cu obţinerea de bani de la colecţionarii de rarităţi.

Ediţia de lux a lui Agrippa se găseşte într-o casetă de 40x52 cm, din plasă metalică încastrată în Kevlar, polimerul din care se fac vestele anti-glonţ. În interiorul casetei se află o carte cu 93 de pagini zdrenţuite, din hîrtie de mătase, pătate şi pe alocuri arse. Ultimele 60 de pagini sînt lipite laolaltă şi formează un paralelipiped. În interiorul acestuia este o scobitură pătrată cu latura de zece centimetri în care se găseşte o dischetă; pe discheta aceasta e codificat textul lui Agrippa, o poveste de Gibson. Procesul de lecturare declanşează un virus, programat de o echipă de hackeri (spărgători de programe de calculator). Datorită virusului, povestirea nu poate fi văzută normal pe un ecran de calculator, sau tipărită de o imprimantă. Prima dată cînd discheta este introdusă în calculator, textul povestirii începe să se deruleze pe ecran cu o viteză prestabilită, lăsînd impresia că ordinatorul, şi nu cititorul ar examina conţinutul. Această primă „citire" este totdeauna şi ultima. Pe măsură ce frazele apar, virusul distruge toate datele de pe dischetă. Cînd ultimul cuvînt dispare de pe ecran, discheta nu mai poate fi utilizată.

Evident, nu putea lipsi ciberpunk-ul (chiar dacă vă place să-l scrieţi cu „y"). Dacă vă întrebaţi de ce „evident", voi fi cu atît mai încîntat să încep o lungă paranteză auto-biografică şi auto-măgulitoare despre începuturile genului în România.

La prima mea participare la o Convenţie SF Naţională , m-am cărat după mine cu cîteva traduceri „calde" sperînd că voi întîlni fani cu care să fac nişte schimburi de ccarte. (De fapt, ăsta a fost şi unicul motiv pentru care m-am dus la Lugoj; nu făceam parte din nici un cenaclu, nu cunoaşteam nici un fan, şi mă ademenise o notiţă din Almanahul Anticipaţia care pomenea de existenţa unui „cenaclu prin corespondenţă al traducătorilor" şi de un „club de carte". Abia la destinaţie aveam să aflu că ambele erau doar visele lui Dan Merişca...)

Negăsind, cu excepţia lui Cristi Popescu, pe cineva care să ştie cu se se mănîncă SF-ul american adevărat, le-am lăsat celor din **Solaris** *o povestire scurtă apărută chiar în anul acela în* **Omni:** *„Hotelul Trandafirul Nou" al lui William Gibson. Autorul era complet necunoscut printre fanii de atunci, care (nu era vina lor) ştiau doar de dinozauri ca Asimov, Bradbury, Clarke (e ABC-ul genului, ce dracu!). Pe Gibson îl descoperisem cu un an mai în urmă, într-o antologie, cu o povestire pe care o tradusesem pe nerăsuflate („Johny Mnemonic") şi de atunci urmăream cu disperare* **Omni***-urile, unde părea abonat.*

Revenit în Bucureşti, după cîteva săptămîni am fost căutat de solarieni şi am văzut că povestirea prinsese. Le-am dat alt Gibson („Luptă aeriană"), care ani în şir a fost citit cu regularitate la convenţii, sau tabere de creaţie, sau alte manifestări de genul ăsta, pînă ce a apărut (în cele din urmă) în **Micro-cronici electronice.**

Între timp, Gibson a curăţat toate premiile americane cu **Neuromancer,** *pe care l-am tradus fără să-l citesc pînă la capăt (mai exact, lectura a durat cît şi traducerea; n-am ştiut nici o clipă cum avea să se termine). Sper că la anul o să aveţi norocul să-l citiţi...*

Surprinderea mea a fost că nici un autor român (de pe atunci) nu încerca să scrie în gen – poate cu excepţia lui Silviu Genescu. Probabil, zic eu nu exista încă adaptarea la o societate informaţională. După '90 s-a recuperat uluitor de rapid în direcţia asta, şi noii autori l-au abordat de pe poziţii egale.

Pentru mine, incursiunea în ciberpunk şi-a (cam) pierdut farmecul. Este, neîndoios, o alternativă la „hard"-ul clasic, şi mi se pare de neconceput existenţa unei generaţii care să nu aibă reprezentanţi ai genului (alături de cei care scriu „soft", sau fantasy, sau realism magic etc).

e dificil să se facă acest lucru la un cost comparabil aceluiă al apei din rîuri sau din fîntîni. Probabil, va fi necesară o soluţie ingenioasă, la care, pînă acum, nu s-a gîndit destul: de exemplu, să se îngheţe oceanul în apropierea ţărmurilor şi să se remorcheze gheţarii pînă la locul unde e necesară apa. Alteori, soluţia „ingenioasă" se izbeşte de probleme sociale. Nu se prea doreşte nicăieri gazeificarea subterană a cărbunelui, de frică să nu crească astfel enorm şomajul. Tot aşa, pretutindeni, aplicaţiile electronice în domeniul tipografiei au de înfruntat rezistenţa feroce a sindicatelor. Trecînd peste aceste rezerve, se poate conchide că fizica, chimia şi tehnicile lor derivate avansează continuu dincolo de frontierele posibilului şi că, pentru moment, nu se întrevede vreo limită, în afara aceleia a rentabilităţii economice. Chiar probleme foarte dificile, cum ar fi fabricarea sintetică a diamantelor, au fost rezolvate.

În biologie situaţia e cu totul alta. Cu toate progresele uimitoare ale biologie moleculare şi ale geneticii, unele probleme par atît de dificile, încît mă întreb dacă conceptul de **imposibil prin exces de dificultate** nu obţine aici o solidă revanşă. Ştim cu toţii că s-a reuşit sinteza unor forme elementare de viaţă: virusii. Dar cînd e vorba de făpturi evoluate, ne izbim de probleme care par într-adevăr să reintre în categoria **imposibilului datorită dificultăţii**: De unde vine omul? Teoria evoluţiei, solida bază a ştiinţei şi filozofiei secolului XIX se topeşte. E tot mai mult contrazisă. Originea omului se deplasează atît de mult spre trecut (am ajuns la opt milioane de ani!), încît te poţi întreba dacă există vreodată una... Lucrăm în acest domeniu cu urme atît de mici, rezultatele sînt atît de contradictorii, încît mulţi cercetători califică problema drept prea dificilă.

Pe de altă parte, savanţi ca Buhl şi MacCrea se întreabă serios dacă, în unele cîmpuri de cercetare, are rost să se vorbească despre un trecut îndepărtat. Informaţiile pe care le avem astăzi despre problema mai sus menţionată sînt, din punct de vedere al teoriei informaţiei, semnale provenind din trecut, care, depăşind o anumită perioadă de timp (mai mare sau mai mică, în funcţie de natura lor) pot fi atît de amestecate cu zgomotte de fond, încît să-şi piardă orice sens. Teoria informaţiei demonstrează că orice sistem de transmitere posedă un zgomot fundamental, din care nu mai este posibil să se extragă un semnal, deoarece faimoasa lege a doua a termodinamicii i se opune total şi veşnic. Dacă trecem istoria şi preistoria prin teoria informaţiei, dacă le vom considera ca pe nişte sisteme de transmisie, se poate demonstra, matematic, că orice lucru s-a putut întîmpla, în ce priveşte omul, cu zece milioane de ani în urmă şi că toate mărturiile au suferit, de atunci, alterări atît de mari, încît nu vom şti niciodată ce s-a întîmplat cu adevărat. E cam ca **misterul istoriei** din „1984" al lui George Orwell, unde, în fiecare zi, istoria se rescria, astfel încît, după un timp, devenea imposibil să se ştie ce se întîmplase cu adevărat, chiar şi în trecutul apropiat.

Actuala definiţie a omului, dată de fizică şi chimie, nu îl diferenţiază, practic, de un virus. Dar e destul să ne amintim, de pildă, de aşazisele proprietăţi parapsihologice ale unora dintre noi, ca să ne dăm seama că omul este cu totul diferit de o eprubetă umplută cu substanţe chimice aflate într-o anume stare fizică, sau de o maşină. Privind lucrurile în faţă, trebuie să recunoaştem că omul e ceva infinit de complex, şi în nici un caz delimitat de ceea ce se află strict în jurul său sau de prezent... De aceea, problema naturii omului, privită din anumite unghiuri, devine prea dificilă.

Vorbind în general, modul în care se comportă moleculele într-o fiinţă vie e, pentru moment, de-a dreptul deconcertant. Orice frunză verde violează constant şi cu seninătate legile chimiei. Ne întrebăm şi în acest caz dacă nu cumva ne izbim de imposibilitatea prin exces de dificultate. Dar, la fel de bine, s-ar putea să existe abordări prin ocolire ale problemei. Este extrem de dificil să afli, doar prin ascultare, ce se întîmplă în corpul omului, dar în fiecare zi se fac radiografii. Va apare, poate, o noutate revoluţionară, probabil dintr-o ştiinţă complet diferită, care să producă saltul şi în biologie.

Mihai IONESCU

(va urma)

●●●

Textul povestirii nu apare nicăieri în cartea propriu-zisă. Treizeci şi două de pagini conţin combinaţii ale literelor G, A, T şi C. Acesta e un alt cod; literele reprezintă cele patru unităţi fundamnetale ale moleculei ADN, iar combinaţiile au fost extrase din material genetic uman real. Şapte imagini ale cărţii sînt acoperite de gravuri color – forme maronii pe un fundal verzui – realizate de Ashbaugh. Ele au fost inspirate de imagini de laborator ale materialului genetic uman, cunoscute drept „scanări de gene", sau „urme ADN". Şase gravuri sînt supra-tipărite cu reclame de la începutul secolului 20, pentru gadgeturi cum ar fi telefoanele şi aparatele foto; tuşul special care s-a folosit duce la dispariţia acestor imagini la cea mai uşoară atingere.

Gravurile lui Ashbaugh rămîn, dar cumpărătorii lui Agrippa sînt asiguraţi că matriţele vor fi distruse după realizarea celui de al 95-lea exemplar. Agrippa va avea un tiraj de numai 95 de bucăţi, oferite pentru 2.000$ colecţionarilor serioşi.

Pentru aceşti colecţionari problema este cum îşi pot proteja investiţia, savurîndu-i şi conţinutul. A citi povestirea lui Gibson înseamnă s-o distrugi. Simpla răsfoire pentru a-i admira ilustraţiile constituie un risc de modificare ireversibilă. „Problema nu este complet nouă pentru clecţionari", afirmă Begos, anterior editorul lui Limited Edition Club. „Tuşul care se şterge şi povestirea auto-distructivă reprezintă cazuri extreme, dar rareori colecţionarii deschid exemplarele cele mai preţioase, tocmai de teamă să nu le producă stricăciuni. Dacă plăteşti mii de dolari pentru o ediţie bibliofilă, nu cred c-o să te bagi s-o citeşti în pat."

Dennis Ashbaugh, care admira prozele lui Gibson, înainte de a-l cunoaşte personal, esste încîntat de stînjeneala produsă de Agrippa printre bibliofili, şi în general la rîndul iubitorilor de artă. El a constatat că munca alături de Gibson i-a confirmat propria reţinere faţă de arta pur abstractă. „Eram de-a dreptul scîrbit de picturile pe care le făceam", spune Ashbaugh. „Nu aveau nimic comun cu a fi viu în ziua de azi. Sînt tentat să realizez tablouri care să nu existe decît vreo 15 minute în viitor."

În luna mai, Agrippa a fost expusă la Center for Book Art, pe Brodway, în Manhattan. Marshall Bronsky, profesor de teoria literaturii la New York University şi New School, a ţinut o conferinţă cu această ocazie, analizînd textul pe care-l citise cu numai cîteva ore în urmă. După ce s-a scuzat pentru inevitabila superficialitate a observaţiilor sale, el a continuat, legînd proiectul Agrippa de opera a „cel puţin doi scriitori, Maurice Blanchot, mai exact The Absence of the Book (Absenţa cărţii), şi Stéphan Mallarmé", poetul din secolul 19 ale cărui obsesii au prevestit „aventura nebună a anilor 1960–'70, numită mai întîi semiologie, apoi semiotică şi desconstrucţie... Autorii lui Agrippa răspund unei condiţii istorice a limbajului, unui scepticism modern faţă de limbaj".

●●●

Solicitat să comenteze această analiză, Gibson a declarat (prin telefon din locuinţa sa în Vancouver): „Să fiu foarte sincer... toate teoriile astea docte care afirmă că totul se reduce la nu-ştiu-ce mare filozofie franceză – mi se par o vrăjeală. Tipii ăia îl adoră pe Jerry Lewis şi-nţeleg pe dos cultura noastră pop". Deşi Gibson a apărut ca invitat special, în calitate de naş al ciberspaţiului, în primul episod al serialului TV Wild Palms; el declină orice fel de experienţă în domeniul calculatoarelor sau ale realităţii virtuale. A scris Neuromancer la o maşină de dactilografiat portabilă tip Hermes 1927; noţiunea de ciberspaţiu a inventat-o urmărind reacţiile copiilor din sălile de jocuri video.

Astăzi, el scrie pe un calculator Machintosh SE30; ultimul lui roman, Virtual Light (Lumină viruală), tocmai a fost publicat. Locuieşte cu soţia sa, Deborah şi cei doi copii, Claire şi Graeme, de 10, respectiv 15 ani, într-o casă cu vederea spre portul Vancouver. Deşi codificarea auto-distructivă a dischtei Agrippa trebuia să fie impenetrabilă, Gibson n-a fost deloc surprins să afle că hackerii descifraseră codul la numai cîteva zile după apariţia cărţii, iar textul integral fusese afişat pe reţeaua de aviziere electronice, care funcţionează ca precursoare primitive ale ciberspaţiului inventat de el. (Această reţea mondială, care include pe Whole Earth 'Lectronic Link, sau WELL, pe coasta de vest, şi East Coast Hang Out, sau ECHO, cu sediul în New York, ca şi Internet care se extinde pe toată planeta, reprezintă modelul propus de administraţia Clinton pentru „autostrăzile informaţionale").

●●●

Iubitorii prozelor lui Gibson care citesc Agrippa pe ecranele calculatoarelor s-ar putea să fie dezamăgiţi, descoprind că nu seamănă deloc cu stilul argotic şi acţiunea trepidantă din romanele sale ciberpunk. Povestirea este de fapt un sentimental poem în proză despre fragilitatea memoriei, declanşat de descoperirea albumului de fotografii al tatălui autorului (un album cu file detaşabile, vîndut prin anii '20 de firma Kodak sub numele Agrippa). O singură secţiune, a cărei acţiune se desfăşoară în „vechea autogară" din oraşul natal al lui Gibson, Wytheville, se referă pe departe la lumea din Neuromancer:

Cînd n-a mai fost nevoie
de multicolora toaletă publică,
au dărîmat zidul din beton celular
şi au extins raftul de reviste
la noi dimensiuni,
o peşteră de vise, răcoroasă şi fluorescentă,
cu un iz permanent de dezinfectant...
Acolo am fost marcat ca scriitor
de science fiction,
descoperind în firida aceea
reviste
ezoterice şi preţioase.

Traducere şi adaptare
Mihai-Dan PAVELESCU

Mihai Hăulică

Jucător pe viață, indexat la Paladini

Mizerabilii, ani trec unii după alții, ca un tăvălug, strivind în graba lor cele întîmplate și cele visate.

Klaus Lehnor Quasarrakis, Paladinul, își spuse repede, repede, repede...

„Și nu ne duce pe noi în ispită".

Dar degeaba, ispita este întotdeauna mai puternică.

Știa bine asta. Participase și el la marele Joc – Jocul Portocalei – cum îi spusese cineva. Se pare că era vorba de o poveste care circula în vremea aceea, o poveste despre o portocală oferită ca premiu cîștigătorului. Dar Jocul se terminase, lumea începuse încet, încet să se îndrepte spre alte ocupații și cîștigătorul tot nu se prezentase să-și primească premiul. Portocala a rămas, poate pentru totdeauna, în poveste.

Klaus Lehnor Quasarrakis fusese unul dintre acei ofițeri programatori care jucaseră tot: avere, familie, carieră...

Și cu ce rămăsese?

Cu degetele suplimentare de la mîini.

Cu ochii arși – ca ai tuturor programatorilor.

Cu patima jocului.

Sălile de joc de pe toate cele 38 de planete locuite colcăiau de foști ofițeri – jucători. Indexați în Ordinul Paladinilor, ordin al programatorilor rătăcitori, băteau în lung și-n lat Fagurele Spațial de la o planetă la alta, în căutare de jocuri noi, de parteneri noi sau măcar de alt peisaj. Și nicăieri ca pe Nova Tortuga nu se simțeau mai acasă.

Planeta asta parcă era făcută anume pentru ei. Aici nu se venea decît pentru afaceri, jocuri, sex și droguri. De plecat, se pleca mai greu. Jucătorii niciodată. Era ceva din spiritul planetei care intra în ei devenind dominant după o vreme...

Era, poate, Simțul Planetei, specific Novei Tortuga, simț pe care nu mai trebuia să și-l creeze singuri, cum făceau cu Percepția Viului pe Sukharr, planeta de piatră. Sau cu Simțul Aburului Absolut, unicul și totalul simț care putea fi avut și de care era nevoie pe Caron, planeta de abur. Acolo totul era abur, chiar și vizitatorii ocazionali se prefăceau în abur.

Pe Nova Tortuga, Simțul Planetei ajuta la orientarea în labirintul străzilor care împînzeau jumătate din planetă. Îi ajuta pe toți să joace trăind și să trăiască jucînd... Simțul Planetei îi făcea să-și dorească toate femeile și să le poată iubi chiar dacă erau toneziene gelatinoase sau zorgate aproape destrămate de atîtea orificii. E drept că la acest capitol mai dispuneau și de integratoarele de senzații, parte din ele aduse ca accesorii de cei care făceau contrabandă cu flori și mirese. Cele mai multe însă, erau făcute artizanal în navele-locuință instalate la periferie, în marginea junglei, de ciparii spațiului, nomazii care bîntuiau Fagurele, cu femeile lor frumoase, aproape umane, cu scandalurile iscate din te miri ce și cu meseriile lor atît de utile. Bineînțeles, cipurile folosite de ei erau rebuturi originale achiziționate prin mici furtișaguri de pe Kalotronia, planeta electronicii.

Mai bine ar pleca pe Kaloghera, în perioada a 5-a violetă.

Erau doi ani de cînd Klaus Lehnor Quasarrakis încerca să renunțe la jocuri. Dar cum s-o facă aici, pe Nova Tortuga? Cine s-a lăsat de femei trăind într-un harem? Respingea din toată ființa lui eunucizarea. El vroia doar să renunțe la jocuri. Atît. În rest...

Alții o făcuseră. Pe unii îi mai întîlnea încă pe străzi dosnice și mizerabile, rezemînd pereții, cu mufele-n cap, visînd, mimînd trasee de gînd.

Tare ar fi vrut să poată face ceva pentru ei! Nu știa ce.

În fond, erau colegi de-ai lui, fuseseră parteneri sau adeversari în Marele Joc, se stimaseră... Exista un respect... Programatorul rămîne tot programator, cu toate viciile, cu toate slăbiciunile...

Eunucii nu. Ei nu mai erau nimic din ce fuseseră. Doar brațe, picioare și sex. În rest... o tablă goală. Doar structura unui fișier ce nu va mai fi niciodată umplut. Și radierea din Ordin. Retragerea titlului de Paladin era răul suprem. Cel puțin așa vedea lucrurile Quasarrakis.

Mai bine ar pleca pe Kaloghera, în perioada a 5-a violetă.

Dar de unde bani? Ca să ai bani, trebuie să-i cîștigi iar ca să-i cîștigi, aici, pe Nova Tortuga, trebuie să joci. Stare conflictuală: nu poți să joci și să nu joci în același timp. Și nici prostituția nu-i pentru oricine. Cel puțin la prima vedere. Oricum nu se simțea în stare.

Klaus Lehnor Quasarrakis se lăsă în voia pașilor care, bine struniți de Simțul Planetei, mereu la pîndă, îl purta pe străzi fără nici o țintă precisă. Un ochi avizat, însă, ar recunoaște traseele fixe ca ale aerodinelor publice. De la Zdrobitorul de Inimi la Deste Iuti, de la Gura Planetei la Mufe, Taste și Ecrane. Fără să-și dea seama, reface drumurile lui de împătimit al jocurilor... Era o boală? Un drog?

Ca beția erau jocurile pentru el. Îngrămădite pe tarabele ieșite agresiv în stradă, jocurile aduse prin contrabandă își expuneau indecent conectorii într-o devălmășie totală, la îndemîna tuturor. Și cîți erau în stare să reziste tentației de a și-i potrivi în locul acela, deasupra urechii, gest după care începea delirul ludic?!

Mai bine ar pleca pe Kaloghera în perioada a 5-a violetă. Fără îndoială, toate perioadele violete îi plăceau, dar a 5-a avea ceva special.

O avea pe Miriam, ultimul helpas. Femeia

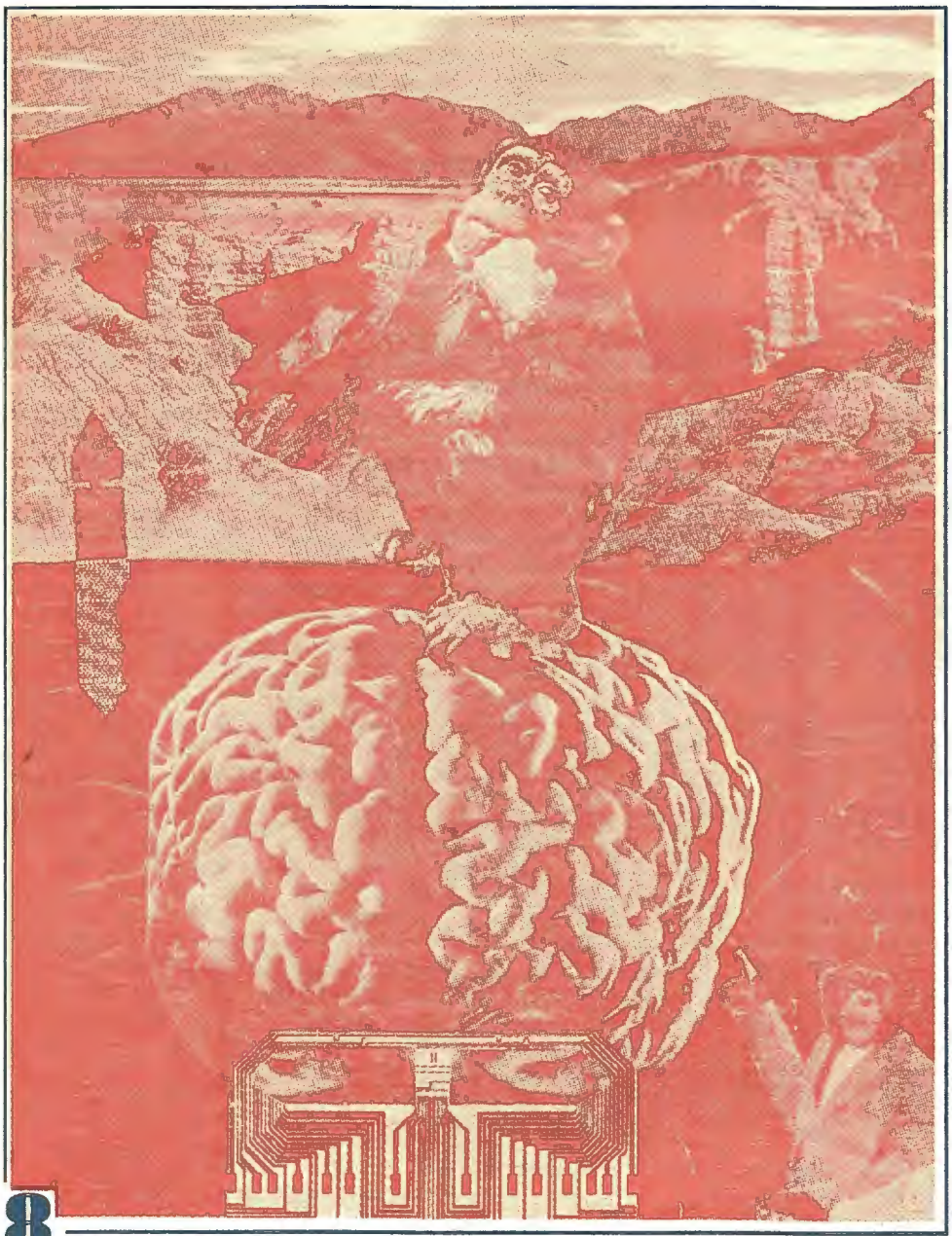

lui Darkovski. Sau poate doar extensia lui. Simţul lui în plus. Ceea ce-l făcuse să iasă cîştigător din Joc, chiar dacă fusese eliminat. Din cauza ei, lui Darkovski i se zicea Învingătorul. Învinsese Jocul dar nu ca participant, nu, ca atitudine îl învinsese. Fusese mai tare decît el. Darkovski măreţul. Superiorul. Şi toate astea pentru că o avea pe ea, pe Miriam, cu puterile ei. Psihotronic Miriam. Eroina. Heroina.

Jocuri, jocuri, jocuri...

Klaus Lehnor Quasarrakis înainta printre tarabe, cu ochii alergîndu-i cunoscători de la un joc la altul, într-o lume a ecranelor. Peste tot în jurul lui erau numai ecrane: pe tarabele din stradă, în vitrinele magazinelor, în sălile de aşteptare, în cîrciumi, în spitale şi în închisori. Ecrane, ecrane, ecrane... Oamenii nu mai aveau chipuri, aveau ecrane pe care îşi afişau figurile, de jur împrejur nu se mai vedeau copaci, nici iarbă, erau doar ecrane care arătau peisaje cu iarbă şi copaci, lumea însăşi nu era decît un imens ecran şi fiecare pixel al lui era, la rîndul său, un ecran.

Şi pe toate acele ecrane erau jocuri. Mai simple sau mai complexe. Pentru o oră sau pentru toată viaţa. Cu mizã sau fără.

Erau doi ani de cînd Klaus Lehnor Quasarrakis încerca să renuţe la jocuri. Dar cum? Unde? Cînd peste tot în jurul lui oamenii toceau tastaturile, şoriceii, joystick-urile, mănuşile şi costumele... El avea curea. Un capăt, ca un cui, îi astupa gaura din cap. Pe celălalt, alt cui, îl ţinea între două din degetele mîinii drepte. Era greu să treacă printre tarabe, pe lîngă vitrine şi să-şi ţină cel de-al doilea capăt ca şi cum nu l-ar fi avut. De cîteva ori mîna îi tresări, gata să fixexe capătul liber în cutia unui joc dar de fiecare dată se abţinu.

„Şi nu ne duce pe noi în ispită. Şi nu ne duce pe noi în ispită" îşi repeta întruna în gînd. Degeaba. Ispita e întotdeauna mai puternică. Nu era prima dată cînd afla asta.

Se opri în faţa unei uşi mari, verzi şi aruncă o monedă în buzunarul încăpător al portarului. Acesta îi întoarse un zîmbet – dar numai pe jumătate, deh, aşa-i cu marfa asta luată la mîna a doua – şi îşi scoase chipiul pe care scria „Au but du plaisir".

Intră şi parcurse încet, cu o oarecare doză de masochism, labirintul de coridoare în care, în faţa pereţilor cu ecrane ieftine, aproape gratis, agonizau foste glorii ale Marelui Joc. Refuzaţi în Salon, îşi găseau aici doza superdiluată de joc, atît cît să-şi astîmpere neliniştea degetelor, tremurul muşchilor, nervii întinşi la maxim. Jarry, Tropkin... cine şi-ar fi închipuit cîndva, cînd ei împodobeau prima pagină a ziarelor...

Intră în sala de jocuri. Se aşeză într-un colţ de unde să poată cuprinde cu privirea întreaga încăpere. N-ar fi trebuit să intre aici. Cel mai bine ar fi fost să se ţină departe de tastaturi, de ecrane, de jocuri... Dar cum? Cine deţine reţeta renunţării? Şi toată adunătura asta care-l privea, îl spiona avidă, curioasă... De cum intrase începuseră să-şi dea coate, să caute cu înfrigurare jocuri tîmpite doar, doar...

Cînd se deschise uşa, simţi cum ceva nedefinit asipra toate răsuflările din Salon. Nu se mai auzea nimic, simţurile lui nu mai percepeau nici o vibraţie. Toate privirile erau aţintite spre uşă. În pragul ei se alfa Generalul. Care general, n-avea nici o importanţă. Şi nici faptul că era prima dată cînd Quasarrakis îl vedea. Dar ştia că el este. Un singur om în tot Fagurele Spaţial putea provoca o asemenea

reacție. Generalul. Probabil, la ora aceea Nova Tortuga mișuna de polițiști, pestriți, agenți speciali... După momentul șocului, care pentru unii tindea să se prelungească, ceea ce era perfect normal, cîteva persoane din salon deveniră brusc preocupate de altceva, de niște jocuri alese la nimereală, că numai așa ar fi putut fi alese asemenea imbecilități. Generalul făcu cîțiva pași în încăpere și totul reintră în normal. Privirile furișe aruncate din cînd în cînd spre el făceau parte din normalitate.

Klaus Lehnor Quasarrakis încercă să se integreze și el în normalitate și poate că ar fi reușit mai bine dacă și-ar fi programat un joc dar erau doi ani de cînd vroia să se lase. Se mulțumea să privească cu riscul de a provoca unele remarci nu tocmai plăcute din partea celorlalți care își împărțeau acum interesul între el și general. Mai puțin individul din colț, de lîngă ușă, care pare să nu-l bage deloc în seamă, neavînd ochi decît pentru proaspătul sosit care trecea liniștit printre ceilalți, spre o masă mai retrasă.

Un grimofil se apropie zîmbind mieros în timp ce chipul i se transforma, copiindu-l pe al Generalului. Dar acesta făcu un semn din cap, n-avea nevoie, ca toți ceilalți de altfel. Grimofilii nu puteau stîrni simpatii, nu se puteau face utili. Erau condamnați pe viață la inutilitate. Și cine să aibă nevoie de ei, cu înfățișarea lor dezgustătoare, cu toate organele alea exhibate cu o mîndrie de neînțeles decît poate pe planeta lor?...

Generalul trecu mai departe printre mese, statura lui punîndu-i pe fugă pe criolanii transparenți și obezi, aproape sferici, din pielea cărora varienii, cealaltă rasă inteligentă de pe Sardon, confecționa îmbrăcăminte pentru femei – motiv să-i vîneze masiv.

Se așezase la masa pe care o ochise încă din ușă. De acolo putea cuprinde cu privirea întreaga încăpere. Își programă un joc banal, pentru un singur jucător. Quasarrakis se abținu cu greu să nu rîdă. Era atît de banal, încît cei trei kyani de la masa vecină începură să răspîndească în jur o lumină albastru intens. Dar Generalul nu fusese niciodată luat în rîs, nu era obișnuit, nu permitea. Și mîna dreaptă, despre care toată lumea știa că avea implanturi electronice, zvîcni spre cei trei, privirea lui îi fixa stăruitor, pînă cînd lumina aceea abastră păli, iar cel mai apropiat dintre ei se prăbuși cenușiu, în nuanța cea mai cenușie de albastru, fără viață.

În Salon totul se desfășura normal, nimic nu se întîmplase. Lumea își vedea de jocurile ei, privirile zburau cînd spre General, cînd spre Quasarrakis. Unii își dădeau coate, alții șopteau cuvinte secrete la urechile vecinilor care cîteodată rîdeau și rîsul le înghețа pe buze cînd ridicau nasul din jocurile lor.

– Mama lor de gîndaci!

...mai mormăi Generalul și imprimă o mutare în urma căreia aparatul din fața sa începu să scuipe jetoane pînă ce pe ecran apăru banda neagră, ceea ce nu se mai întîmplase niciodată pînă atunci în „spelunca aia împuțită".

Zgomote exprimînd admirația în toate limbile Confederației însoțiră îndolierea aparatului. Ceilalți doi kyani se întinseră pe jos în fața lui, răspîndind pe cîțiva metri în jur o lumină cald – albăstrie, supremul omagiu pe planeta lor.

Generalul deschise săculețul din piele de cassarg auriu și jetoanele se grupară înăuntru, apoi îl puse pe masă. De-acum nu mai era obligat să joace, putea privi în liniște. Ce bine ar fi fost dacă și Quasarrakis ar fi putut face așa ceva! Dar el nu-și putea permite, el era Klaus Lehnor Quasarrakis, Jucătorul, Paladinul, cel neînfrînt.

Mai bine ar pleca pe Kaloghera, în perioada a 5-a violetă. Acolo nu trebuia să trăiască sub povara faimei sale. Acolo putea să nu joace, fără să-și dea nimeni coate, fără să-l ia nimeni în rîs, fără să roiască în jurul lui toți aventurierii Fagurelui, toți vînătorii de șansă.

Puțin spre stînga, în fața unui aparat enorm, patru bipezi își disputau vînatul. Schelălăielile țintei îl cam deranjau dar patima cu care cei patru jucau, îi reținu atenția; păreau a fi obișnuiți cu mînuirea armelor convenționale. Doi dintre ei îi erau chiar simpatici. Primul, o namilă care acționa două taste simultan, nu rata nici o lovitură și făcea toate astea ca pe nimica, în timp ce-și lungea gîtul după femeile de la mese, indiferent de rasă și formă. Celălalt avea un fizic obișnuit, poate doar chelia cvasigenerală să fi fost ceva nelalocul ei, tipul părînd destul de tînăr. Era autorul unor atacuri surprinzătoare, luîndu-le mereu piuitul adversarilor și amuzîndu-și copios coechipierul.

La un moment dat, vocile celor patru acoperiră urletul țintei și, printr-o mișcare scurtă dar energică, dovedind forță, nu glumă, matahala îi culcă la pămînt pe ceilalți doi. Apoi se întoarse brusc cu spatele de aparat. Chelbosul îl imită.

– Mai dorește cineva? scrîșni huiduma, dar nimeni nu mai dorea.

Doar Generalul le făcu un semn, invitîndu-i la masa lui. Cei doi acceptară. În drum, haidamacul palpa ghebul unei frumoase zorgate care-și întoarse spre el, recunoscătoare, fantele ce-i împodobeau chipul, scoțînd un șuierat vesel. Donjuanul tocmai se pregătea să-și vîre degetele acolo unde erau așteptate dar cel scund își înhață prietenul de braț întorcîndu-l din drum și îl depuse în fața Generalului.

Șușotiră o vreme tuspatru iar săculețul cu jetoane își schimbă de cîteva ori proprietarul. În cele din urmă cei doi plecară. Cu săculețul, bineînțeles. În drum spre ușă, privirile haidamacului se lipiră de Quasarrakis și chipul îi fu sfîșiat de ceva ce ar fi putut fi un zîmbet. Îi dădu un cot partenerului și aceeași operație o suferi și fața aceluia.

– O, Doamne, nu! Du-i în altă parte, își zicea Quasarrakis, dar știa că Dumnezeu are alte treburi mai importante în clipa aia și ochii tindeau să-i iasă din orbite privindu-i pe cei doi cum se apropiau de el.

– Tu ești Quasarrakis?

– Și dacă așa fi?

– Păi... e rău. Că dacă tu ești Quasarrakis...

– Klaus? Lehnor? interveni și matahala.

– Îhî.

– E rău, că trebuie să te bați cu noi. De cînd te căutăm!

– Și dacă nu vreau să mă bat?

– Quasarrakis e laș? Poate ți-e doar frică. Poate nu mai ești chiar așa grozav. Poate n-ai fost niciodată. Poate că faima asta a ta nu-i decît o poveste. A? O poveste de adormit copiii?

– O poveste pentru agățat tîrfele...

– Și ce vreți?

– Păi... Hai pe REV.

Pentru francezi, poate suna mișto cînd ziceau REV și se gîndeau la REVE dar pentru el nu însemna marea lucru. În fond, realitatea virutală era o realitate ca oricare alta. Trăise doi ani în Marele Joc, așa că...

Fie ce-o fi! Mai devreme sau mai tîrziu oricum avea să se întîmple. Nu scăpa niciodată de amatorii de glorie. Pe crucea lui scria FAIMĂ și el știa asta. O acceptase de mult. Nu era primul duel public la care trebuia să facă față. Și, probabil, nici ultimul. Pînă la înfrîngerea definitivă. Pînă la uitarea totală.

Klaus Lehnor Quasarrakis își puse costumul, casca, mănușile lui cu șase degete, comandă specială. Dintre cei doi, chelbosul fu cel care se echipă.

– Pînă la capăt?

– Pînă la capăt. Confirmă Quasarrakis.

Proiecțiile celor doi, cu pași mici, laterali, se mișcau prudente, se studiau.

Chelbosul își răsuci mîna dreaptă, mănușa transmise impulsurile, apoi mișcă două degete de la mîna stîngă și pe aceasta, cu totul, din cot. Făcu un pas în față, apoi o jumătate lateral stînga. Umărul drept îi tresări imperceptibil, cel stîng se ridică și veni în față. Ansamblul de mișcări se repetă periodic, era un dans ce se întîmplă acolo, în sala de jocuri, toți ceilalți încetaseră, jocurile lor pe bani deveniseră neinteresante. Le opriră și se cuplară, terminale statice, la jocul care tocmai începuse. Reporterul unei rețele locale de televiziune, mai exista așa ceva?, își cupla și el mufa camerei și lupta era, astfel, transmisă în direct în toată Nova Trotuga. Patronul localului își freca mîinile, așa noroc căzuse pe capul lui, așa noroc...

Cei doi, Roșul și Albastrul, își continuau baletul pe toate ecranele planetei, mișcările lor ritualice desfășurîndu-se în fața norocoșilor care se aflau în „Au but du plaisir" fără răsuflare, excitați, invidioși pe chelbos, găsind întotdeauna mișcări mai bune, mai performante. Se făcuse deja lista cu viitorii adversari ai lui Quasarrakis pe următoarele patru luni, în mintea multora încolțise deja ideea școlilor de antrenament pentru jucătorii profesioniști, societatea se restructura din mers, între două gesturi, între un pas și altul făcuți de cei doi.

Mai bine ar pleca pe Kaloghera, în perioada a 5-a violetă. Cum? Să se lase înfrînt? Cine ar mai da doi bani pe el? Cum l-ar întîmpina Miriam, cea plină de vrăji? El era Klaus Lehnor Quasarrakis, Paladinul, cel neînvins. Neînvins deocamdată. Dar cine-i garanta lui că după chelbos nu mai erau și alții? Poate i-ar bate. Și pe cei care le-ar urma.. Și pe cei... Pînă cînd? În fiecare zi același lucru s-ar petrece.

Să se rescrie? Era zăpușeală în noaptea în care l-au rescris pe profesor. Prietenul Liudin și cu încă unul, un vagabond. L-ar putea face negustor, ar vinde jocuri. Sau l-ar putea face scriitor. Subiecte ar avea destule. Trăise doi ani în Marele Joc, ca ofițer-programator. Apoi, ca Paladin... Chiar! Să fie scriitor. Niciodată nu s-a gîndit destul de serios la asta. I-a considerat întotdeauna ca pe niște ființe care nu-s în stare să trăiască și atunci își imaginează tot ce-ar vrea să li se întîmple. Aruncă în poveștile lor toate vorbele pe care ar fi trebuit să le spună și le-a lipsit curajul. Fac în poveștile lor tot ce-ar face dacă ar avea cu cine, dacă ar îndrăzni mai mult. Dacă ar fi scriitor ar ști și cum să cîștige întrecerea cu chelbosul, cum să rămînă neînvinsul, pentru că numai așa s-ar putea duce pe Kaloghera în perioada a 5-a violetă.

„Era zăpușeală în noaptea în care l-am învins pe chelbos. Mizerabili, anii trecuseră unii după alții, ca un tăvălug, strivind în graba lor cele întîmplate și cele visate. Cine mai stătea să le separe?!"

Cenaclul Quasar

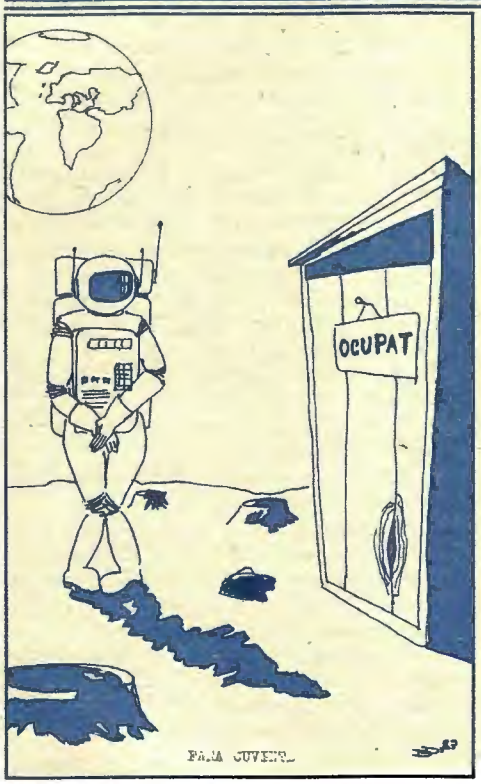

„Lumina luminează din întuneric şi întunericul n-a biruit-o."
Evanghelia după Ioan, 1,5

Pompilian TOFILESCU

Oglinzi

– Iosife...

Glasul femeii se împuţinase încet, topindu-se parcă în lacrimile ce-şi croiseră drum peste obraji-i uscaţi. Din tot zbuciumul ei anterior, se încăpăţînase să rămînă doar cuvîntul acesta pe care îl îngîna într-o implorare dureroasă, în timp ce picioarele o purtau şovăelnic printre oamenii ce inundaseră curtea.

Mulţi, tumultoşi, ca o apă căreia poarta deschisă şi străjuită de o flamură neagră nu-i mai putea sta în cale, aceştia îl speriaseră. Se ascunsese în casă, în faţa unei oglinzi acoperite, tremura şi, dacă altădată ar fi vrut să fie mîngîiat de femeia care-şi striga încetişor bărbatul, acum îi părea străină, privirile ei îl străbăteau reci şi fără să-l recunoască. Iar el se întreba dacă ea, cea căreia era obişnuit să-i zică mamă, îl iubise vreodată, pentru că toata dragostea ei se revărsa acum asupra acelui nume.

– Pentru că nu e bine, căpătă el răspunsul şi încercă să-şi amintească vorbele ce cu o clipă înainte i se ascunseseră ca nişte păsări speriate în urechi şi pe care, înţelesese, chiar buzele lui le rostiseră: de ce aţi acoperit oglinzile? De ce nu e bine, ar mai fi vrut să întrebe, dar se trezi singur, cel ce îi răspunsese întîia oară plecase. Şi nu teama fu ceea ce îl cuprinse, oare ce blesteme grozave se ascundeau în umbra acestor cuvinte, ci tocmai pentru că nu era bine şi întrebarea fără adresant şi fără răspuns îl determină să smulgă pînza de deasupra oglinzii. Şi o clipă privi uimit cum în locul chipului său, de la baza oglinzii ce semăna acum cu o fereastră, răsărise un drum, Iar spre punctul în care la infinit curgeau şi păsările, şi albastrul, şi copacii, şi marginile drumului străjuit de aceştia – tot ce dreptunghiul clar reuşise să decupeze din materialitatea durerii sale-se îndrepta şi spatele unei siluete umane. Îl recunoscu, mamă, priveşte, tata, vru să potolească zbaterea femeii, îi era milă de ea, iar aceasta îl făcea să se simtă puternic, să ierte şi să uite că plecarea celuilalt, oare cum ajunsese acolo, pe acel drum, în oglindă, o îndepărtase de el.

Acum bărbatul îl va ruga să tacă, îşi aminti şi se crispă de durere, ştiu că delirul începuse iarăşi prinzîndu-l în aceeaşi înlănţuire de imagini ca nişte cuţite înfingîndu-se în adîncul aceleiaşi răni. „Va striga, va plînge şi mă va implora să nu plec, încerca oglinda să argumenteze tăcerea, însă drumul meu e fără întoarcere şi de nu voi ajunge acolo, silueta îşi repezi mîna spre punctul de fugă al imaginii şi mîna păru că se subţiază şi curge în el, de voi încerca să revin, voi deveni prizonierul oglinzii, sufletul meu va rămîne aici, dar voi nu îl veţi mai vedea, va fi acoperit de lumina şi întunericul realităţii voastre".

Nu reuşea să-şi dea seama dacă scena aceasta, decupată dintr-un ritual – deturnat – al morţii este pură irealitate sau o trăise cîndva cu adevărat, gîndurile prinseră a brăzda cu irizări luminoase camera, vălul căzut de pînză şi copilul ce privea speriat oglinda care începuse să se înnegurreze.

Ştia toate aceste imagini şi nu îl mai distra nici faptul de a reuşi să le anticipeze cu o fracţiune de secundă. Văzu chipul copilului, perceput în desfăşurarea acestui vis ca find propriul chip, închegîndu-se din apele tulburi de dinainte. Apoi căzu pradă memoriei.

Îşi aminti cum sperase mereu: întîi că visele se vor termina, mai tîrziu că măcar un element, o nuanţă în vocea, o cută în hainele cuiva (şi cît pîndise acestea!), va fi altfel, că (atunci cînd totul i se arătase în sfîrşit c a un acelaşi film pe care era obligat să-l privească) cineva se va milui de el şi-i va schimba, atît numai, succesiunea secvenţelor.

Îşi aminti, cum îşi amintise de atîtea ori toate acestea.

Înţelese absurdul gîndurilor şi nu-i mai rămăsese altceva decît să rîdă.

Îşi aminti, şi se aminti amintindu-şi, că trebuia să rîdă. Dar, ca şi altădată, se opri. Se convinsese că nu există evadare şi, trezindu-se, nici scenariul pe care îl construise în minte (se ridică, îşi întinde picioarele căutînd într-un balet abia schiţat şi un fior plăcut îl străbate la contactul cu pielea moale a papucilor, începe o zi neobişnuită, într-o lume banală, pentru el – un om cu nimic altfel decît ceilalţi) sau pe care îl captase dintr-un timp trecut ori viitor, oricum atît de ieftin şi tocmai de aceea liniştitor.

I se oferise posibilitatea să părăsească „sala de proiecţie". Putea pleca dînd visele care-l chinuiau în schimbul realităţii. Ştia însă realitatea pe care ar fi descoperit-o şi l-ar fi durut poate mai mult decît coşmarul ce, trăindu-l la hotarul dintre inconştient şi stare de veghe, îi revela greşelile sau (?!) nodurile esenţiale ale unei existenţe, a lui sau a unui alt muritor într-un punct oarecare din timpul acestei lumi.

Îşi imagină cochilia imensă de sticlă în care se claustrase; interiorul: fotolii şi canapele adînci, roboţi, săbii de Toledo, sisteme sofisticate de control, blănuri de animale, ordinatoare, bucăţi desperecheate de mobilă stil, un amestec haotic de prezent, trecut şi foarte trecut, de viitor nu, era conştient că viitorul încetase de mult să mai existe. Apoi exteriorul: turnul în vîrful căruia se afla instalată cochilia, oraşul imens, fără oameni, străzile năpădite de vegetaţie, colinele ce se înghesuiau în marginea metropolei, foarte departe pădurea în care simţea prezenţa fremătînd de ură a răzvrătiţilor şi veghind totul, spaţiul imens şi înspăimîntător. Înspăimîntător pentru că acolo erau ei, cei atotputernici. Era sigur că aceste cadre sînt reale, putea doar să deschidă ochii şi să revadă, apoi să le testeze evidenţa rănindu-şi trupul şi înregistrînd în acelaşi timp şi senzaţia sfîşierii cărnii, şi imaginea sîngelui îngrozindu-i ochii, şi propriul său ţipăt de durere străpungîndu-i timpanele.

Văzuse întregul tabolu ca într-un posibil teatru de avangardă: decorul aşezat în primul plan al scenei în aşteptarea a ceva care trebuie să se întîmple, sau mărturisind despre petrecerea cu un timp înainte a acelui ceva; în spatele decorului, ce în absenţa personajelor devine el însuşi personaj, iar în lipsa acţiunii sugerează posibile desfăşurări ale acesteia, fundalul, nu din obiecte-panouri pictate alcătuit, ci din oameni schimbînd mecanic replici dintr-o piesă obişnuită; şi peste tot proiectoare mînuite de un maestru de lumini beat la ora reprezentaţiei aruncînd haotic fîşii luminoase înmuiate în toate culorile spectrului. Pentru că fragmente de vise îşi continuaseră drumul prin no man's land-ul dintre subconştientul şi conştientul său, suprapunîndu-se cu imaginile pe care acesta din urmă le construise, străbătute de gînduri ce neputînd fi îmbrăcate în formă se întretăiau şi succedau repezi, ruşinate parcă de nuditatea abstracţiunii lor.

Copilul înspăimîntat de moartea tatălui său dispăruse, un alt personaj nu cu mulţi ani mai în vîrstă îi luase locul. Care o să se simtă teribil de deprimat pentru simplul motiv că nu îşi poate răspunde unor întrebări fără sens, se crispă iarăşi cel osîndit la a trăi mereu în imaginaţie aceste întîmplări. Cine sînt eu? răsună acuţit întrebarea, creierul i se prefăcu într-o catedrală al cărei ecou prinse sunetele şi începu să le repete sfîşietor. De parcă o întrebare mai puţin absurdă nu ar fi fost la fel de obsedantă, îşi zise, un fulger albastru se desenă pe plafonul catedralei. Tînărul ridicase mîna, era totuşi sincer în zbaterea sa, constată cel în mintea căruia se petrecuse gestul. Oglinda în faţa căreia stătea – oglindă obişnuită a acelei lumi inventate – îi reproduse gestul, îi reproduse şi imensa scîrbă de sine ce i se lipise ca o pecingine de chip. Trebuia să urmeze pumnul aruncat în sticlă, şi durerea puţină şi ruşionasă, şi oglinda rămasă întreagă, şi tristeţea sporindă a tînărului, osînditul nu mai putu rezista şi deschise ochii.

– Bună seara, Manuel! Este ora optsprezece patruzeci şi cinci. Sper că ai avut un somn bun.

Gîndise că o să se simtă mai puţin singur cînd ceruse maşinii să-i zică astfel. Acum i se păru o tîmpenie.

– ... o seară plăcută, vocea continuase monoton, te pot ajuta cu ceva, avea un timbru feminin grav, uşor răguşit, ca într-un cîntec lent de bar ticsit de fum şi îndrăgostiţi veşnic condamnaţi la despărţire. Glasul venise parcă de nicăieri, se născuse din aerul ce-l înconjura, cel interpelat vru să rîdă, dar buzele sale nu reuşiră decît un zîmbet schimonosit.

– Asta numeşi tu somn bun?! Şi chiar dacă ea ar fi reuşit să-i urmărească visele – sau poate le urmărise, dar fără să le înţeleagă – ce importanţă ar fi avut absenţa acelei replici? îşi biciui iarăşi interiorul. De acum îmi vei zice domnule, hotărî să renunţe la prenumele său Manuel. Ce nevoie mai avea de el, numele îl pierduse de mult, nu mai exista nimeni care să-l poată

identifica sub aceste cuvinte, iar „domnule", singur, era cel mai aproape de adevăr.

– Am înţeles, domnule! Mai doriţi ceva? îi confirmă maşina, însă vocea de vară galbenă, îngreunată şi tîrzie răsună în distonanţa cu lexicul rece al frazei.

Ceea ce numea maşina era în fapt un conglomerat de inteligenţă artificială, roboţi şi aparatele care existau în turnul de metal şi sticlă în care se izolase. Totul – maşina, turnul – îi fusese oferită de ei, reprezenta încununarea răsplatei pe care ei i-o promiseseră.

El era suveranul, iar maşina şi turnul-castelul şi curtea sa regală. Erau generatoarele inepuizabile de energie, erau cavalerii în armură împietriţi în laturile anticamerei într-un onor dat unui oaspete ce nu are să vină niciodată, erau elevatoarele silenţioase oprite de-a lungul înălţimii turnului, erau paharnicul şi paznicul cămărilor castelului, erau ceea ce îl hrănise şi îl ţinuse în viaţă chiar şi în timpul lungilor sale somnolenţe, erau armele cu raze ucigaşe care îl apărau, erau iatacul, garda, iubita şi măscăriciul. Toate erau ale lui, iar el era, trebuia să fie, ei îl făcuseră astfel, stăpînul lumii.

– Nu, nu-mi trebuie nimic, opri tînguitul vocii al acelei femei inexistente şi triste.

Apoi se gîndi, îşi ordonă o baie, spera ca apa să-l uşureze. Fotoliul pe care se afla glisă şi-l introduse într-o încăpere de a cărei materialitate numai pipăitul îl putea convinge. Celelalte simţuri îl transportaseră într-o zonă de calm transparent din vîrtejul unor aburi multicolori. Se dezbrăcă şi, după ce fotoliul ce îl adusese dispăru, se trezi cuprins în mîngîierea tandră a unor uriaşe palme de pudră lichidă aromată.

Se întrebă mirat cum de mai păstrase voluptatea de a supune – ce altceva însemnau aceste capricii? –, plăcerea puterii cum de se mai putea naşte în el acum, cînd nu voinţa şi identitatea aomenilor se frîngeau sub dorinţele sale, cînd nu suflete stăpînea, ci substanţă nevie care încerca să-i dea iluzia învingătorului.

– Nu!!! urletul, fiara înfometată de lumină ce se născuse în timp şi se aciuise între sufletul şi viscerele sale, hrănindu-se cu slăbiciunea sa şi pe care niciodată nu reuşise s-o învingă, sări la suprafaţă vrînd să muşte din solemnitatea cu ochi de Meduză ce îl apăsa.

Numai că literele ce îl alcătuiseră îi dădură alt înţeles în circuitele maşinii, palmele lichide dispărură şi în cîteva clipe, Manuel se văzu din nou în fotoliul ce îl readuse la locul trezirii.

– Nu, fiara îşi rupsese colţii şi nu mai reuşi decît să i se prelingă printre buze, transformată într-un scîncet răguşit.

Erau oare ale lui toate acestea?

Ce dovadă avea?

Utilizarea? Diferenţa între o piatră pierdută în grohotişurile unei regiuni muntoase şi o alta înfiptă însă în pavajul unei străzi sau strînsă în pumnul unui copil, care încearcă să spargă cu ea sîmburele unui fruct?

Gîndi că doar el le mai putea folosi. Dar exista posibilitatea ca aceasta să fie numai părere, iar el un simplu păstrător al unor obiecte date cu-mprumut. În faţa cui să demonstreze dreptul de stăpînire, cui să dăruiască o parte din Pămînt pentru a demonstra astfel indubitabil, în momentul renunţării la ea, că acea bucată îi aparţine? Pentru răzvrătiţi el îşi pierduse de mult existenţa materială, din om devenise simbol al răului, un zeu împotriva căruia încercau să lupte, de fulgerele căruia se temeau, dar căruia, pentru a-l îmbuna, îi aduceau jertfe.

– Jertfe?!...

Involuaseră mult semenii săi în cele cîteva generaţii – maşina, „fiinţele" necunoscute ale cerului, îi dovediseră că-i puteau prelungi şi viaţa – care trecuseră de cînd o parte uriaşă a omenirii dispăruse pradă sticlei şi a propriilor nebuneşti dorinţe. Aceştia din urmă, oamenii transformaţi în imagini imobile, împodobite cu zîmbetul stupid al pescarului care a prins peştişorul de aur, erau moştenitorii cei mai potriviţi ai imensei sale proprietăţi. Ei, latifundiarii inexistenţi ai viitorului, o puteau urmări pînă la sfîrşitul planetei cu privirile ţîşnind îngheţate din oglinzile în care împietriseră, din vitrine, din toaletele publice, din interiorul magazinelor sau al propriilor locuinţe.

Se ridică.

– Sînt ale mele! urlă luînd una din săbiile ce

îngreuna peretele cu vestigii medievale al camerei – o locuinţă, laborator şi muzeu semănînd totodată – şi lovi cu ea ecranul strălucitor al unui monitor. Oţelul pătrunse în sticla fosforescentă transformînd-o într-o explozie de zgomot, fum şi jerbe de cioburi transparente.

– Sînt ale mele, urlă, şi începu să sfîşie cu gesturi brutale picturile unor maeştrii celebri ce în faţa sa încercau să înfrunte scurgerea timpului. Sînt ale mele pentru că pot să fac ceva pe ele; şi pentru a demonstra parcă aceasta porni să facă acel ceva, îşi scoase sexul şi începu să ude bucăţile de pînză colorate cîndva de Van Gogh sau de Picasso. Imaginea, tablourile rupte plîngînd cu stropi gălbui, stropi izvorîţi nu din cleştarul pur, clasic considerat astfel, al ochilor, ci, dimpotrivă, era şi ea născută parcă din spaimele abstracte şi dureroase ale interiorului unui artist.

Dar ce importanţă mai avea acum arta?

Şi ce importanţă mai aveau acum vieţile oamenilor?

– Sînt ai mei, urlă iarăşi şi ordonă maşinii să localizeze una din taberele pe care răzvrătiţii şi le construiseră în pădure şi s-o distrugă.

Ca un nobil medieval ce din jilţul aşezat pe terasa castelului său priveşte focurile de artificii ordonate în cinstea sa, Manuel se aşează pe fotoliu şi activă o imagine holografică a iadului pe care voinţa sa îl dezlănţuise asupra oamenilor din pădure.

În faţa sa flăcări imense şi bucăţie de carne fumegîndă, şuvoaie de sînge şi fum, copaci transformaţi în uriaşe torţe, oameni aproape goi înghemuncniaţi într-o inutilă rugă de îndurare sau alergînd bezmetici, vrînd să scape de fulgerele care îi prefac apoi instantaneu în cenuşă, toate acestea simple sclipiri luminoase, imateriale, prinseră a imita groaznicul spectacol, pe care el, stăpînul absolut, îl dorise. Le-ar fi putut oferi o altfel de moarte, tăcută, fără explozii, fără sfîşierea trupurilor, dar ce rost ar fi avut, ca şi cum în arena unui circ antic, un luptător ar fi fost ucis cu un pahar de otravă. Spectatorii voaiu sînge, era sînge, şi strigăte, de ce, strigau muribunzii, Manuel sări din fotoliu şi se aruncă înainte spintecînd aerul ce susţinea imaginile, de ce, inutil însă, focul şi fulgerele pe el nu-l puteau atinge, de ce striga zvîrcolindu-se împreună cu victimele sale, de ce?!

– Nu există nici un moment, tinere, în care oamenii să nu încerce să se mintă.

Vocea răsuna puternic oprind spectacolul absurd ce-l înconjura.

– Dumnezeule, nu!... strigă încercînd să se împotrivească memoriei, din care izvorîse acel glas şi care îl transforma astfel din nou în spectatorul unuia din filmele interioare, de a căror tortură dorise să scape prin înfruntarea realităţii. Se înşelase, niciodată această parte diabolică a propriului creier n-o putuse distruge, şi începu să retrăiască a cine-ştie-cîta oară un fragment ce, de astă dată, era sigur, aparţinea propriei vieţi.

– Priveşte aici.

Îl fixă neîncrezător pe bărbatul în vîrstă care îi vorbise. Acesta îi zîmbea. Urmă apoi direcţia indicată însă din locul său razele de lumină aruncate în sticlă îi întorceau, respectînd cuminţi legile reflexiei, fără nimic extraordinar, imaginile obiectelor aflate în celălalt colţ al încăperii.

– Şi?! zise, mirîndu-se ce ar fi putut să găsească deosebit la obiectul pe care celălalt i-l arătase.

Auzise de oglinzi de Veneţia, ştia că pot exista o mulţime de alte tipuri preţioase sau nu, dar nu făcuse niciodată vreo diferenţă, nu înţelegea o astfel de împărţire. Pentru el existau oglinzile bune, clare şi nedeformate şi cele mai puţin bune, cele de bîlci, care îl arătau mult mai urît, grotesc chiar, faţă de cum era în realitate. Pentru el acest obiect nu fusese niciodată mai mult de o necesitate, nu ajunsese încă un obiect de lux, nu îl ridicase la rangul de simbol al bogăţiei.

– Nu de acolo trebuie să priveşti, eşti în unghi. Vino mai aproape, drept în faţă.

– Se ridică reticent de pe scaunul ce-i fusese oferit cu cîteva minute înainte, obiceiul comercianţilor de a convinge cumpărătorii găsind calităţi invizibile mărfii, gîndi întrebîndu-se ce îl făcea să urmeze îndemnul omului din faţă, de ce nu se ridicase să plece, ce anume îl ţinea în acest magazin?

Poate aceeaşi curiozitate care îl sustrăsese străzii şi îl împinsese aici.

Trecea aproape zilnic prin labirintul de străzi ce forma cartierul mărginaş în care îşi găsise locuinţă. Trecea, fermecat de liniştea ce le stăpînea, abia mişcîndu-şi picioarele, urmărind parcă pietrele pavajului, vrînd să ştie de îi vor ajunge să construiască din ele universul ce îl avea în minte şi al cărui cuceritor se imagina că este. Şi trecînd, văzuse pe una din aceste străzi o firmă, care cu o zi înainte nu existase. Era sigur de asta, cartierul nu avea decît cîteva magazine cu produse ieftine de serie şi cîteva dughene cu tutun şi ziare existînd acolo de cînd lumea. „Magazinul de oglinzi" – acesta era conţinutul firmei – apăruse într-una din acele clădiri care îţi par părăsite: înalte, cu zidurile pătate de timp, cu ferestrele acoperite şi sparte şi prin ale căror uşi nu vezi trecînd pe nimeni, niciodată. Acestea erau acum deschise, curiozitatea îl determinase să păşească

înăuntru pe sub literele sclipitoare care crescuseră peste noapte deasupra intrării.

Şi tot ea îl făcu deci să se îndrepte spre oglinda pe care celălalt i-o arătase. Că era singurul obiect de acest fel din încăperea ce se voia a fi magazin şi apoi locul în care erà expus, nu ca să acapareze dintr-o dată privirea unui eventual cumpărător, ci ca un accesoriu secundar, folosit la împodobirea camerei, îl uimiseră. În timp ce, în locul indicat, ridică privirea, se gîndi de cîte ori îşi blestemase imaginea, pe care şi-o descoperea privind în sticla unei oglinzi, de cîte ori dorise să fie alfel. Nu ştia cum altfel, dar îl înspăimînta încrederea pe care cei între care trăia o aveau în propria frumuseţe, zîmbetul triumfător prin care strigau, „Priviţi-mă sînt EU".

Imaginea ce îi răsări înainte îl năuci. Era el, se recunoscu, dar un alt el, era aşa cum se visase totdeauna.

– Nu se poate! strigă, ştia că realitatea e alta.

Brusc, liniile chipului din faţă se modificară întruchipîndu-l pe el – cel-ce-se-ştia-atît-de -bine. Vînzătorul (?), îl hipnotizase. Nu putea să fie adevărat, însă măcar o dată să mai fi avut posibilitatea acelei iluzii; durase mult prea puţin ca să aibă timp să o cerceteze îndeaproape. Încercă să şi-o reproducă în minte, Simultan, apele oglinzii se tulburară şi se închegară apoi, reproducîndu-i ceea ce încerca să-şi imagineze. Nu mai putea fi o iluzie! Oglinda îi percepea şi materializa gîndurile!

Calm, începu să verifice valabilitatea acestei concluzii. Îşi recompuse adevărata imagine în creier. Şi din nou îşi văzu în oglindă obrazul cu pori mari, buzele strînse şi ochii încă măriţi de uimire. „Vreau să arăt ca Bonaparte", zise, subconştientul său activă imaginea şi pe sticlă apăru un alt el, ce împrumutase cîte ceva din trăsăturile, privirea pătrunzătoare şi atitudinea superioară şi impasibilă a împăratului. Făcu apoi un pas într-o parte pînă cînd în cadru intră celălalt personaj şi în locul lui îşi imagină, lungit pe scaun, un cîine.

– Are efect doar asupra celui ce se priveşte. În locul animalului care ar fi trebuit să apară, Manuel zări zîmbetul celuilalt.

Se întoarse brusc, simţindu-se ca un copil prins înfăptuind ceva interzis.

– De unde ştii ce gîndeam? de ce nu are şi asupra mediului? Ar fi fost absurd să tăgăduiască. Nici aceste întrebări aruncate prea repede, realiză, nu erau reacţia cea mai potrivită.

– Pentru că eu am creat-o.

„Şi ce dacă?", era gata să îi arunce iarăşi, grăbindu-se, dar se reţinu la timp.

– Iar acum ar fi prea devreme să ştii mai multe.

Mormăi ceva. Cuvintele celuilalt curgeau într-o înlănţuire îndeajuns de logică şi nu avea sens să-l oprească.

– Aminteşte-ţi numai ce ţi-am spus la început.

– Chestia cu minţitul, nu?

Vînzătorul de oglinzi aprobă cu o mişcare uşoară a capului. Manuel înţelese că tot el era cel care trebuia să vorbească. Simţea că este însă nevoie de o anumită replică, una singură, pentru a continua. Acceptase provocarea unei discuţii, fusese condus în acest punct al ei cu bună ştiinţă, dar nu îşi dădea seama ce ar fi trebuit să urmeze. Hotărî să termine cît mai repede scena absurdă în care singur se vîrîse.

– Şi ce contează? Pot să mă consider cît vreau un reprezentant al înaltei societăţi, dacă restul oamenilor nu vor vedea niciodată în mine mai mult de un jerpelit bun de pus în jug sau de măsurat trotuarele cu pasul.

– Totuşi, vrei cu orice preţ să ajungi, aşa cum zici tu, „un reprezentant al înaltei societăţi"?

Întrebarea sună mai mult ca o afirmaţie. Cel care vorbea nu mai aşteptă răspunsul.

– Raţionamentul tău e aparent corect. Reţine, aparent. Greşeala apare în modul cum percepi această dorinţă, din şansele pe care ţi le acorzi, din descurajarea ce apare de aici. În majoritatea cazurilor nu realitatea contează, ci modul în care reuşeşti să o impui. Să te impui. Şi asta depinde în mare măsură de siguranţa şi încrederea pe care o ai în tine. Nu trebuie să fii frumos pentru a plăcea femeilor, trebuie numai să fii convins că eşti frumos, să crezi în farmecul tău şi toate, fără excepţie, vor fi impresionate de forţa şi şarmul tău. Nu trebuie să arăţi ca un om de afaceri pentru a reuşi. Trebuie să fii sigur de asta şi, comportîndu-te în consecinţă, toţi te vor considera partenerul ideal.

Se înfierbîntase. O roşeaţă puternică îi cuprinse obrazul proaspăt bărbierit şi picături de sudoare îi apăruseră pe frunte şi sub bărbie.

– Se vede că dumneata te-ai privit foarte des ca pe un Cicero în oglinda ce zici ca-i inventat-o.

Manuel îl întrerupse brutal, aproape jigninu-l. Ghicise însă rostul oglinzii. Reacţia nu fu cea aşteptată, nu fu dat afară, aşa cum ar fi dorit şi cum ar fi meritat chiar, recunoscu, un pierde-vară ca el. Celălalt, proprietarul magazinului, căzu într-o

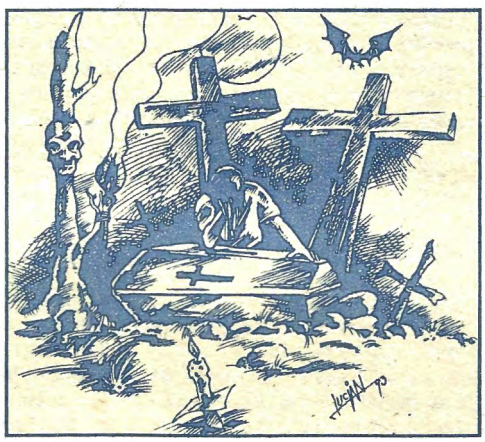

tăcere îndelungată, timp în care uită parcă de existenţa clientului său. Apoi, exact în momentul în care acesta din urmă voi să izbucnească, prelungirea aşteptării îl făcuse să se simtă penibil, era sigur o lecţie, mai nemiloasă decît un gest brutal sau o apostrofare verbală:

– Este normal să nu mă crezi acum. Ia însă asta cu dumneata. Asta era o oglindă mică, dreptunghiulară, ce apăruse ca printr-o reuşită scamatorie în mîinile sale.

– Fără proteste, te rog, o foloseşti cîteva săptămîni, vii apoi şi stăm de vobă. Sper că te va convinge.

Manuel îngăimă cîteva sunete dezarticulate, oricum nu cumpăr, ar fi vrut să spună, dar vălul de amabilităţi cu care celălalt îl înconjura conducîndu-l spre uşă îl opri.

– De cine să întreb? găsi şi el o completare destul de politicoasă, la vorbăria celuilalt.

– Domnul Olsen. Deşi nu este nevoie, sînt singur, primi răspunsul.

Afară, cel ce se recomandase Olsen, ca şi cum i-ar fi ghicit gîndurile, îl împinse uşor, imperceptibil aproape, mai mult ca o bătaie prietenească pe umăr, înainte – dîndu-i acel mic impuls pe care trupul încordat de hotărîrea plecării încrustată în nervi îl aşteaptă numai pentru a continua apoi din inerţie, inconştient, mişcarea –, nu să cumperi vreau, ci să vinzi, zicîndu-i şi dispăru. Cel ce rămase, năucit, poate de magazin, poate de numele cu rezonanţă nordică al proprietarului sau poate de ultima replică a acestuia, îşi întoarse capul, privi o clipă înapoi, apoi deschise ochii.

Privirea îi fu lovită de fragmentele obiectelor rămase în urma clipelor de demenţă ce precedaseră cufundarea în apele negre ale viselor-amintiri. Simţi valuri succesive de sînge spărgndui-se în tîmple. O teroare dată de inutilitatea, de gratuitatea gesturilor sale din timpul crizei îl cuprinse. Înţelesese că nu va rezista niciodată atotputerniciei cu care îl îmbia teribila maşină. Se ridică din locul în care, prăbuşit, îl înlănţuise delirul amintirilor şi se îndreptă spre ieşirea din încăpere. Dorea să ajungă afară. Uşa metalică lustruită glisă silenţios deblocîndu-i trecerea spre coridorul ce înconjura la o anumită distanţă de axă turnul. Mărginit de panouri fosforescente se arcuia ca un tunel circular la baza emisferei ce constituia spaţiul vital propriuzis. Se opri în dreptul intrării unuia din evelatoarele ce făceau legătura cu baza turnului şi îl chemă cu o comandă mentală. Apoi, coborînd, avu impresia că plonjează într-o fîntînă. O apă densă, neliniştea, năvăli în el treptat, întîi pînă la glezne, apoi pînă la şolduri, pînă la umeri, pînă cînd se cufundă cu totul în negura vîscoasă străbătută de contururi halucinante pe care intelectul său o construise ca preprezentare a necunoscutului duşmănos ce îl aştepta afară; Simţi nevoia să se agaţe de ceva concret, numai memoria îl putea ajuta să înlocuiască imaginile pe care le avea în minte cu cele ale unui tărîm cunoscut, dătătoare de siguranţă.

Porni să-şi înfiripe în creier continuarea întîmplărilor din a căror desfăşurare avadase cu un timp înainte. De această dată se lăsă de bună voie în înlănţuirea amintirilor.

La întoarcere, instinctul îl dusese pe drumul cel mai scurt prin labirintul de străzi ce-i despărţea locuinţa de „Magazinul de oglinzi". Asfaltul trotuarelor cu crăpături năpădite de buruieni arse, grigălbui, blocuri mari de beton murdar, înghesuind mii de suflete, în interiorul unuia dintre ele pereţii mărginind scările, mucegăiţi şi scrijeliţi cu desene stîngace, cu cuvinte neinteligibile sau obscene şi uşa unei locuinţe. Apăsase pe clanţă, era deschisă, intrase, Maria, femeia pe care o întîlnise într-un bar şi, amîndoi singuri şi veniţi de altundeva în căutarea fericirii în oraşul cel mare, cu care rămăsese, era acasă, îl aştepta.

Trapa de acces de la baza turnului coborî, Manuel păşi nesigur înainte. Îl cuprinse frica, de ce oare ieşise? de ce fugise din braţele protectoare ale maşinii?

Undeva, la poarta unui castel, cu sute de ani în urmă, trompetele sună, Majestatea-Sa iese să-şi vadă supuşii pentru prima dată de la încoronare, ura, trăiască, Majestatea-Sa, acum doar vîntul şuierător, cu praf, cu frunze uscate şi miros înţepător îl întîmpină, cutremurîndu-l

„Pe unde naiba te-ai mai vînturat astăzi", îi zise Maria, pe o plită electrică fierbea ceva, se bucurase, aveau de mîncare, din tonul femeii ghicise că aceasta îşi asumase drepturi de proprietate asupra sa. Exact ca o nevastă, gîndise, deşi niciodată nu fusese vorba de aşa ceva. Într-un fel îi dădea dreptate, el nu făcea niciodată nimic, se întreba uneori de unde avea Maria banii pentru a-i întreţine, se prostitua poate, îi era însă indiferent, „la gîndeşte-te tu că eşti Mona Lisa! Fă ce-ţi spun şi şi îţi explic după aceea. Hai, încearcă!", răspunse el privirii întrebătoare a femeii. Ea era obişnuită cu ciudăţeniile lui şi se conformase..„Şi acum priveşte aici", continuase Manuel întinzîndu-i obiectul ce-i fusese dăruit. Apoi ţipătul ei de uimire, apoi cascada de întrebări şi în cîteva zile Maria înnebunindu-şi toate cunoştinţele cu ciobul acela de oglindă. Timp în care el cercetase atent propunerea domnului Olsen. Voia să ajungă bogat, să ajungă puternic, ar fi ucis chiar dacă ar fi fost sigur că astfel

dorința îi va fi îndeplinită, iar ceea ce i se oferise însemna ceva față de nimicul în care se bălăcise pînă acum. Urmase vestea adusă de Maria: magazinul dispăruse din locul pe care el i-l indicase. Și părerea de rău – tocmai se convinsese să accepte propunerea – și hotărîrea să verifice el însuși dacă într-adevăr magazinul nu mai exista.

În locul mulțimii bulucinde de supuși, tot ce îl întîmpină pe Manuel fu, în afara vîntului, cerul plumburiu, murdărit de umbra norilor și încărcat de tăcere. O tăcere înșelătoare, alcătuită din interferența a mii de strigăte, cele ale plantelor aflate în durerile creșterii sau morții, ale orașului strivit de pustietate, ale străzii gemînd sub greutatea pașilor săi, ale depărtării mirosind, a ură, ale propriului sînge scuipat în vene de zbaterea dementă a inimii.

Se dusese, firma cu litere strălucitoare era la locul ei neschimbată. Cel ce i se recomandase Olsen era și el acolo, îi confirmase că Maria avusese dreptate, doar pentru Manuel era deocamdată aici, știuse că va veni și îl aștepta.

– Trebuie să mă crezi, tinere, oricît de neadevărate îți vor părea poveștile mele.

Vocea celuilalt îi suna și acum uimitor de limpede în memorie.

– Noi nu sîntem locuitori ai Pămîntului. Eu însumi, pe care îl ai în față, nu sînt om, ci o mînă de substanță strînsă laolaltă de o energie imensă și modelată în forma aceasta de voință, de gîndul meu – de mine pot spune pentru că eu sînt chiar gîndul și voința mea – trimise de foarte departe spre locul în care te afli. Nu încerca să-ți imaginezi cum arătăm noi. Sîntem, așa cum ți-am spus, inteligențe în sine, sîntem altfel și din altceva alcătuiți față de orice ființă rațională pe care ați putea să vi-o închipuiți voi pămîntenii. Un fel de cuante rupte dintr-o rațiune universală sau vibrații ale acestei rațiuni căreia poți să-i spui și lege, și ființă, și armonie, și Dumnezeu, cu care trebuie să vă contopiți, în care trebuie să intrați și voi precum un grup de neuroni – comparația este forțată fiindcă acest tot pe care încerc să ți-l descriu nu poate fi reprezentat în mințile voastre, poți numai – în cadrul unui sistem nervos, izvor și purtător de gînduri. Iar noi, eu cu care ești acum în contact, curățim cauzele generatoare de dezechilibrare, îndepărtăm disarmoniile ce apar în ordinea universală, ordine care nu este dictatura unui singur principiu, ci rezultatul compensării unei multitudini de tendințe contradictorii, dar complementare. Și pentru asta sîntem aici: să aducem fericire, înlesnindu-vă contopirea în ceea ce voi numiți divinitate. Aceasta prin oglinzile pe care le-ai văzut și în care trebuie să vă descoperiți fiecare; pe care dumneata, Manuel, trebuie să le dai semenilor tăi. Ți-am propus ție aceasta, deoarece, descoperindu-te întîmplător din locul în care ne aflam – în spațiu, la distanța la care putem percepe ritmul conștiinței și radiația forței vitale a întregii materii vii a planetei –, să nu crezi că ești singurul care ne-ar putea ajuta, am văzut că dorințele tale duc la același scop cu al nostru.

Eu doresc fericirea mea, nu a tuturor, săltase ca o pasăre de pradă unul din gîndurile lui Manuel, speriindu-l, dar îl ascunsese iute.

Ai fost liber să alegi și ai hotărît. Acum vei putea fi, dacă vrei, stăpînul lumii, mai zise Olsen, cel ce pretindea că nu există. Oglinzile acestea le vei găsi, cîte vei avea nevoie, totdeauna, aici, continuase și pierise apoi lăsînd înaintea ochilor dilatați de uimire ai lui Manuel doar spațiul gol al camerei.

Tot ce aflase atunci se adeverise. Se îmbogățise vînzînd oglinzile stranii, avea ce-și dorise mereu, iar oamenii putuseră să-și vadă și ei visele cu ochi. Mai tîrziu lumea se divizase: cei care continuau să-și construiască chipuri frumoase pe sticlă și cei mult mai puțini care-și dăduseră seama de inutilitatea acestui gest amăgitor și se săturaseră de imagini minicinoase. Urmase șocul: primii începuseră să dispară, îi capturau oglinzile vîndute de Manuel, nu mai rămînea din ei decît figuri perfecte și pline de importanță. Ceilalți se revoltaseră. Mii de grămezi de cioburi inundaseră străzile, mii de oglinzi erau vîndute în continuare celor ce aveau nevoie de ele. Pînă cînd totul degenerase.

Haosul, dispariția majorității oamenilor, violențele celor rămași, tîrnul trimis de ființele fără chip pentru a-l apăra, înconjurat de un șuvoi de trăznete, coborînd din cer și fixîndu-se apoi în pămînt, crescîndu-și ciudate rădăcini metalice, cascadele de foc și teroare lansate de mașină asupra răzvrătiților, retragerea în sălbăticie, involuția, moartea sau ura celor apropiați, singurătatea, chinul viselor.

– Să nu rîvnești, glasul bubui puternic, speriindu-l.

Îi era cunoscut, numai că nu venise din interiorul său, ci din spatele perdelei de nori trasă peste fereastra albastră a cerului. Începu să alerge înnebunit pe străzile pustii, departe, în hățișurile protectoare ale planetei toți, cei care i se împotriveau lui căzură în genunchi ascultînd cuvintele zeului, povestind despre poruncile date cîndva oamenilor, despre cel ce fusese trimis cu mult timp înainte să le amintească și să vestească judecaa și vremea pedepsei. O greutate imensă se lăsase asupra umerilor lui Manuel încovoindu-i, picioarele îi zvîcneau dezordonat înainte, încercă să scape de suntele ce-i sfîrîiau în timpane. Înțelese că e în zadar, vocea îl urma egal și puternic pretutindeni, mărturisind despre oglinzile care prin el fuseseră lăsate în lume ca ispită – mulți nu rezistaseră și se voiseră mai frumoși, mai puternici, mai bogați, se îndrăgostiseră și se supuseră numai imaginilor minicinoase ce și le făureau, ca instrument al pedepsei. Nici raiul, nici iadul nu putea exista în afara Pămîntului, ce chin poate fi mai mare decît, încremenit pe veci, să privești fericirea celor ce luptaseră împotriva ispitei și învinseseră.

Înainta încet, străpuns de privirile înghețate care țîșneau din oglinzile vitrinelor pe lîngă care trecea, din sticla aceea stranie adusă din cer, care închidea în ea sufletele-imagini ale celor slabi. Se poticni și căzu lovindu-și fața de asfaltul străzii.

– Bucurați-vă și veniți să stăpîniți lumea, îl lovi din nou glasul. Cel rău nu mai există.

– Cum nu mai există? Minți! Eu...

Manuel ridică fața sîngerîndă și strigă, nu fusese distrus, se putea împotrivi încă ființelor necunoscute. Își dădu seama că era inutil. Vocea pierise, spusese tot ce trebuise să spună. Iar ei avuseseră totdeauna dreptate: și atunci cînd au zis, am venit să făurim armonia, iar el nu i-a înțeles, și atunci cînd i-au promis supunerea întregii lumi (Manuel realiză brusc că răspunsul la întrebarea ce-l frămîntase uneori, de ce nu dispăruse ca și ceilalți într-una din oglinzile sale, era chiar această făgăduială). Era într-adevăr mort. De mult, de cînd încetase să trăiască pentru altcineva în afara lui însuși.

Se ridică în picioare și încercă să oprească tumultul gîndurilor. Intră la întîmplare în prima clădire ce îi ieși în cale. Voia doar să-și odihnească trupul chinuit de goană. Nimeri într-o încăpere goală. Își aruncă privirile în jur și un strigăt putrenic de bucurie îi țîșni printre dinții încleștați. Ei nu puteau fi atît de răi, îi oferiseră șansa salvării. Pe un perete al camerei, așteptîndu-l, zărise oglinda în care se văzu așa cum era: o figură îngrozită și pămîntie.

Imagini știute prinseră a-i înfiora gîndurile: în locul chipului său, de la baza oglinzii ce semăna acum cu o fereastră răsărise un drum, iar spre punctul în care la infinit curgeau și păsările și albastrul, și copacii, și marginile drumului străjuit de aceștia, se îndrepta și spatele unei siluete umane, însă drumul meu e fără întoarcere și de nu voi ajunge acolo, silueta își repezi mîna spre punctul de fugă al imaginii și mîna păru că începe a se subția și a curge în el, de voi încerca...

Era o speranță. O altă lume.

Își privi hotărît chipul chinuit pe care oglinda i-l arunca în ochi și nu mai dori decît să ajungă acolo.

Se dematerializă încet pînă cînd din el rămase doar imaginea întipărită pe sticlă, străluminată de speranță.

Și care, de acolo, nu se mai putu mira, nu putea să blesteme. Pentru că oglinda nu avea punctul de fugă.

Din păduri, ruga fusese ascultată.

Pagini din istoria S.F.-ului mondial • Secolul XX

Ne aflăm la începutul secolului XX, moment în care realitatea începe să depășească ficțiunea: în 1962, americanii pun la punct prima rachetă și, chiar dacă aceasta nu va atinge decît 30 de metri altitudine, ea marchează primul pas al omului către spațiu.

Simțind pericolul, scriitorii trec atunci la etapele următoare și se străduiesc să rezolve problemele mai complicate, precum deplasarea pe dinstanțe lungi, explorarea și colonizarea spațiului, ori relațiile cu extratereștrii.

Cea bună metodă de deplasare în spațiu

Începînd încă din epoca de pionierat, navele spațiale nu încetează să evolueze și autorii de SF sînt aceia care se bucură din plin de asta: ei deschid larg porțile spațiului, echipajele de astronauți îmbarcîndu-se la bordul unor astronave, la fel de mari ca niște adevărate stații spațiale, pentru călătorii ce pot dura mai mulți ani.

O primă soluție o propune scriitorul ameican A.E. Van Vogt, născut în 1912, care, pentru a-și expedia eroul în **„Fra Centaurus"** (1944), nu ezită să-l pună în stare de hibernare pe tot timpul cît durează călătoria către destinație.

Se impune, de asemenea, să acordăm o atenție specială și lui Hans Dominik (1872-1945), unul dintre cei mai mari autori germani de SF: în **„Combustibil SR"** (1940), asistăm la construirea navei spațiale dintr-un nou metal radioactiv, cu proprietăți fizice cuprinzătoare.

Hiperspațiul constituie, fără îndoială unul dintre cele mai bune răspunsuri pentru delicata problemă a deplasării în spațiu. Sub pseudonimul de Murray Leinster, americanul Will F. Jenkins (1896-1975) îl utilizează din plin în cele două romane ale sale – **„Planeta uitată"** și **„Ultima astronavă"** (1949). EL este susținut în această acțiune de către unul din compatrioții săi, fizicianul John W. Campbell Jr. (1910-1971), alias Don A. Stuart, care se dovedește și el un asiduu utilizator al hiperspațiului în romanele **„Mașina supremă"** (1934-1935), **„Uimitoarea planetă"** (1949) și **„Bestia dintr-o altă lume"** (1938). Acești percursori vor fi repede imitați de către confrații lor.

Ne sînt însă propuse și alte soluții. În Franța, Jean Meckert, născută în 1910, semnează cu pseudonimul John Amita romanul **„Nouarul de pică"** (1956), în care deschide un alt drum, folosind o navă spațială ce este capabilă să se deplaseze cu o viteză supraluminică. Se permite astfel oamenilor să pătrundă într-un univers superior, în care stelele noastre nu mai constituie decît atomii unei megamaterii. În acest context, eroul își va pune cîteva întrebări fundamntale ale existenței: la ce scară trăim?

Să luăm, de pildă, cazul unui om care crește nemăsurat, pînă în punctul în care sistemele solare nu mai reprezintă pentru el decît atomii de bază ai materiei. Cum își va regăsi această ființă planeta de origine, atunci cînd va reveni la talia normală?

Rămîne de semnalat și superba invenție a lui Gerard Klein, născut în 1937, din romanul **„Gambitul stelelor"** (1958). O tablă de șah, de o construcție specială, permite celui care deține cifrul utilizării să o folosească aidoma unui model redus al universului și să se deplaseze instantaneu de-a lungul galaxiei. După o asemenea experiență, nu mai reprezintă o surpriză faptul că autorul încearcă să-și depășească limitele, străduindu-se să continue ideea în celălalt roman de succes **„Seniorii războiului"** (1971), spre a face cunoscute eroilor săi marginile universului.

Dincolo de Atlantic, Alfred Bester, născut în 1913, îndrăznește mai mult și inventează arta de „a tranzita", în romanul **„Punctul terminus-stelele"** (1956-1957) – un nou mod de deplasare instantanee dintr-un loc într-altul, numai prin forța gîndului, termen botezat „tranzit", după numele primului om, care a învățat să se miște în această manieră.

Deplasarea în timp

După ce a rămas multă vreme legat de spațiu, factorul timp și-a căpătat și el independența. Pe urmele lui Wells, mai mulți autori explorează, la rîndul lor această dimensiune.

Clark Ashton Smith (1893-1961) aduce o nouă trăsătură în gen cu romanul **„Scrisoare de la Mahun Los"** – crezînd că revine la punctul de plecare cu mașina sa de explorat timpul, eroul descoperă că s-a rătăcit în vidul cosmic, pentru că nu a ținut cont în calculele sale de drumul parcurs de Terra în perioada scurtei sale escapade.

Un alt scriitor american, Poul Anderson, născut în 1926, nu șovăie să manipuleze factorul timp în toate direcțiile. Într-o serie de povestiri, cuprinse în volumul intitulat **„Patrula timpului"**, oamenii viitorului sînt antrenați în lupta împotriva oricărui fel de modificare, pe care unii indivizi ar putea să o aducă în derularea normală a timpului. În **„Cruciații cosmosului"** (1960), povestește aventurile hazlii ale unei bande de englezi, aparținînd Evului mediu, lansați într-un război galactic.

La rîndul său, în **„Memoriile viitorului – 1960/3750"** (1955) autorul englez John Atkins povestește istoria umanității, așa cum a fost prezentată de diverși scriitori din lumea întreagă, ale căror lucrări se află într-o uriașă bibliotecă îngropată în nisip și scoasă la lumină în anul 3750. În această operă unică, autori ca H.G. Wells, G. Orwell, Aldous Huxley, R. Bradbury capătă rangul de istorici și de cronicari ai epocilor în care au trăit.

În Statele Unite, Kurt Vonnegut Jr. născut în 1922, abordează dimensiunea timp cu o notă de absolută originalitate, nesocotind să îl trateze pe Cronos ca pe un ostatec, în romanul **„Sirenele de pe Titan"** (1959): nava unui poștaș spațial s-a prăbușit pe Titan, în pană de motor. Acesta așteaptă vreme de 200.000 de ani, pentru ca pămîntenii să ajungă la un nivel tehnic suficient de ridicat pentru a ajunge pe Titan, a-l descoperi și depana, fapt care îi va permite la momentul oportun să-și reia traseul, întrerupt momentan. În **„Abator 5"** (1969), sîntem invitați să urmărim aventurile spațio-temporale ale lui Billy Pilgrim, personajul ce ne conduce în vizită la Grădina Zoologică din Tralfamadore, unde descoperim, conservate cu grijă, cîteva eșantioane ale speciei umane.

Rene Barjavel (1911-1985), unul dintre meșterii de necontestat ai SF-ului francez, se străduiește, la rîndul său, să rezolve problemele puse simultan de blocul spațiu-timp, mai cu seamă în cele două romane – **„De la Columb la Lună"** (1962) și **„Noaptea timpurilor"** (1968). Aceeași soluție o întîlnim și în **„Lumea vecină"**, una dintre cele 27 de nuvele care compun volumul **„Răzbunarea portretului oval"** (1922), în care Gabnel de Lautrec (1867-1938) istorisește eforturile disperate făcute de un savant, în căutarea celei de-a patra dimensiuni. Pînă cînd, într-o bună zi, povestitorul însuși asistă la tăierea în bucăți și dispariția misterioasă a nefericitului fizician.

Explorarea spațiului

Odată eliberat de dubla constrîngere a spațiului și a timpului, aventurierul promovat de literatura SF poate, în sfîrșit, să se consacre activității favorite: explorarea universului nostru.

Astfel, Jean-Gaetan Vandel situează acțiunea primelor sale trei romane în incinta unor stații spațiale: **„Cavalerii spațiului"** (1952), **„Astrele moarte"** (1952) și **„Satelitul artificial"** (1957).

Într-o lume mai filozofică, suedezul Harry Martison (1904-1978) compune un vast poem spațial cu titlul „Aniara" (1956), unde descrie călătoria către Marte a opt mii de terrieni, trimiși în exil la bordul unei nave spațiale uriașe, în al 450-lea secol al erei noastre. Ca urmare a unei erori, nava își pierde traiectoria inițială și se va cufunda în infinit, într-o călătorie fără sfîrșit. Cu soarta în propriile mîini, exilații se prăbușesc mai întîi în teroare, înainte de a aluneca în nebunie. Compozitorul suedez Karl Birger Blondahl (1917-1968) a realizat din acest subiect o operă în două acte, în care elementul principal devine creieriul electronic al navei, care se exprimă prin intermediul muzicii electronice.

Demnă de remarcat, în aceeași măsură, este și încercarea lui Charles Dobzynski, născut în 1929, care ne conduce către Marte, după o scurtă vizită pe Phobos, satelitul natural al planetei, într-un vast poem în endecasilab, de 150 de pagini, **„Opera spațiului"** (1963). Planeta roșie este acum depopulată, dar viața nu a dispărut chiar în întregime, ea subzistînd încă „sub formă vegetală și minerală".

Dar spațiul mai păstrează și alte surprize exploratorilor săi. În **„Universul înnebunit"**, Frederic Brown (1906-1872) povestește cum racheta lui Keith Winton ratează aselenizarea și este obligată să revină pe Terra. Pilotul nu mai recunoaște însă creaturile ciudate care populează planeta și are nevoie de foarte mult timp pentru a pricepe că a nimerit într-o lume paralelă.

În ceea ce privește „Planeta de cristal" (1904) a lui Leon Groc (1882-1956) romanul ne prezintă, în fapt, o a doua Lună, invizibilă, tăiată parcă într-un imens bloc de cristal perfect șlefuit. Autorul subliniază aici avantajul pe care-l poate avea cineva care posedă o dimensiune în plus față de vecinul său. Ființele simple, în două dmensiuni, sînt nimicite la simplul contact cu oamenii, care trăiesc, după cum se știe, în trei dimensiuni. Aceștia, la rîndul lor, pățesc același lucru, întîlnind ființe în patru dimensiuni. Nimic altceva în nuvela maghiarului Peter Zsoldos, născut în 1930, autorul „Transferului" (1971). În cursul unei explorări pe o planetă îndepărtată, astronauții sînt obligați, pentru a supraviețui, să se transfere în corpurile unor extratereștrii, întîrziați într-o epocă preistorică. Un al doilea transfer le va permite apoi să întîlnească ființe mai evoluate, înainte de a reveni, în cele din urmă, pe Terra.

Aceeași angoasă subzistă și în opera francezului Stefan Wul. După descrierea luptei încrîncenate care opune Luna Terrei, în romanul **„Întoarcere la O"** (1956), autorul ne înfățișează în **„OMS în serie"** (1957) cum oamenii sînt transformați în animale de companie de către Dragii care trăiesc pe o planetă uriașă, într-o societate ideală, dar, tocmai prin asta, complet plictisitoare. În **„Templul trecutului"** (1958), în cursul unei explorări pe o altă planetă, astronauții sînt înghițiți de un animal marin. Pentru a scăpa, se hotărăsc să accelereze procesul de evoluție, ceea ce va permite gazdei lor să se adapteze vieții pe uscat.

Nu toate întîlnirile de acest tip sînt însă dramatice și se întîmplă chiar ca unele civilizații să dea dovadă de umor. Este cazul romanului **„Întoarcerea" (1961)**, în care americanul Daniel Drode ne prezintă o farsă unită pe care selenarii o fac pămîntenilor, radiind cu raze miu o astronavă care, o dată revenită pe Terra, devine mutantă...

Dintre autorii cei mai cunoscuți, fizicianul englez Arthur C. Clarke, născut în 1917, rămîne indisolubil legat de opera **„2001, O odisee spațială"**. Nemulțumit de rezultatul obținut prin scrierea scenariului filmului regizat de Stanley Kubrik, se așterne imediat pe scris pentru a realiza un adevărat roman, cu același titlu. Clarke rămîne fascinat de tema exlorării și nu încetează să sublinieze riscul legat de dispariția curiozității umane, temă frecventă în **„Orașul și stelele"** (1956), **„Preludiul spațiului"** (1951), **„Nisipurile de pe Marte"** (1951), **„Islandezii în cer"** (1952), **„Superioritate zdrobitoare"** (1951), în care arată că într-un război spațial armele cele mai sofisticate nu sînt întotdeauna și cele mai eficiente. În **„Steaua"** (1955), ne înfățișează pentru întîia oară o civilizație ajunsă la un grad de dezvoltare ideală. Totul ar merge bine pe această îndepărtată planetă, dacă, brusc, soarele în jurul căreia ea se învîrte nu s-ar transforma într-o supernovă...

Astronomul american Carl Sagan, născut în 1934, catalogat drept cel mai inteligent observator al universului din epoca sa, rămîne în permanență savantul aflat în căutarea celui mai mic semn susceptibil care să-i confirme prezența unei urme de viață în spațiu. El colaborează în mod regulat cu NASA și participă la programul „Mariner 9". Tot el este cel ce a avut ideea plasării la bordul sondei spațiale „Pionner 10" a unui mesaj adresat tuturor formelor de inteligență din univers.

A publicat numeroase cărți dedicate acestui subiect, iar una dintre cele mai convingătoare este, fără îndoială, **„Contact"** (1985): un mesaj codificat venit din spațiu este interceptat de către astrofizicieni și este decriptat încetul cu încetul. Mulțumită informațiilor pe care le conține, aceștia reușesc să construiască o mașină – dodecaedrul – care le permite să pătrundă într-un univers cu două dimensiuni. Cu ajutorul acestui misterios vehicul, ajung să străbată 30 de mii de ani-lumină în cîteva secunde, depășind astfel limitele spațiului și ale veșniciei.

Traducere și adaptare Alina POPOV

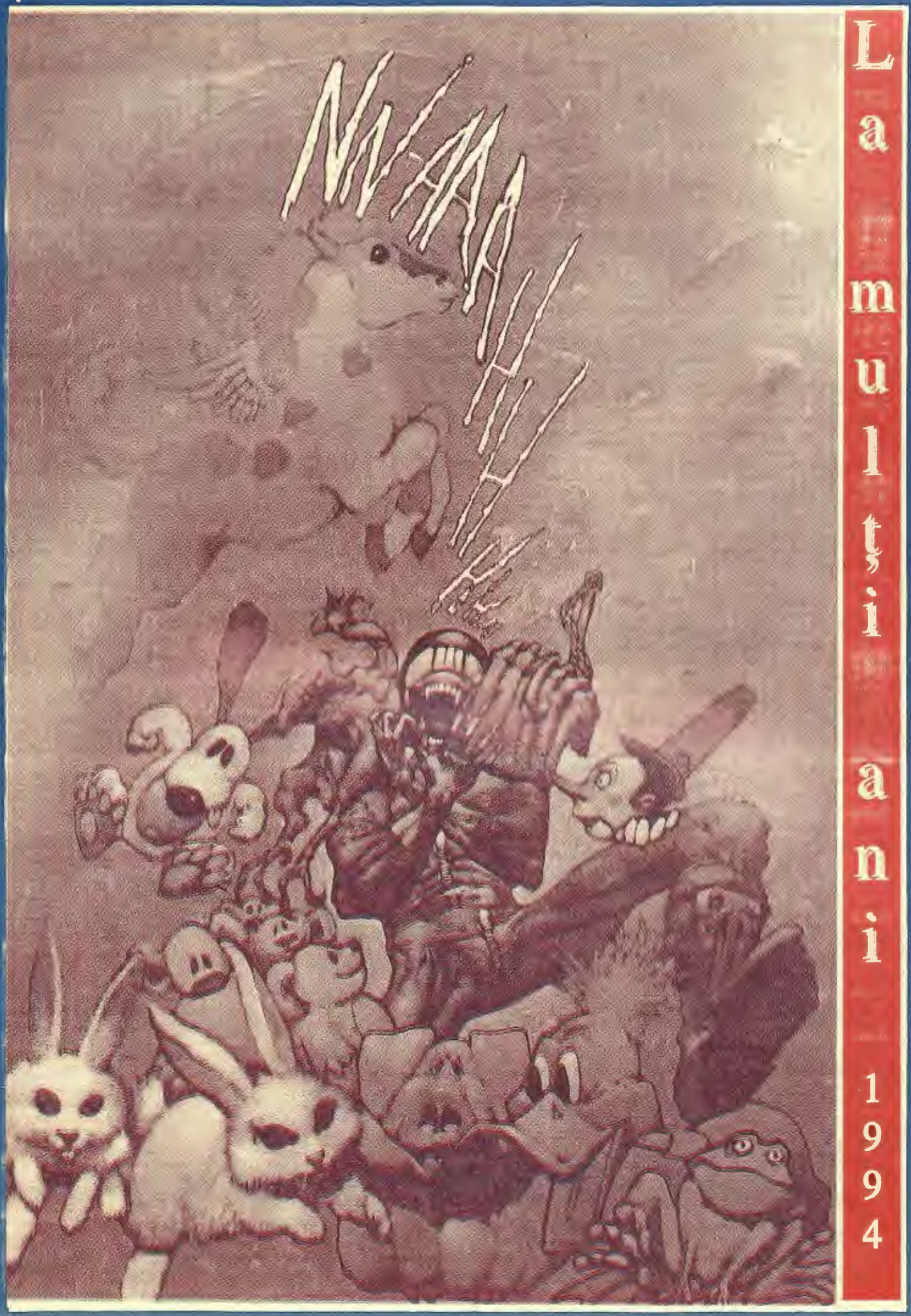

La multi ani

1994